

ΑΧΑΪΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ Α.Ε.

ΑΝΑΜΟΡΦΩΜΕΝΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ CLLD/LEADER ΑΛΙΕΙΑΣ στο Νομό Αχαΐας

(Προτεραιότητα 4 του ΕΠΑΛΘ 2014-2020)

ΜΑΪΟΣ 2019

ΑΧΑΪΑ Α.Ε.- ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ Α.Ε. ΟΤΑ
(ΑΧΑΪΑ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ Α.Ε.)

Περιεχόμενα

1. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	3
2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΩΝ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ (SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ)	6
2.1. Δυνατά σημεία – πλεονεκτήματα	8
2.2. Αδυναμίες – μειονεκτήματα	13
2.3. Ευκαιρίες – προοπτικές	18
2.4. Απειλές – κίνδυνοι	22
3. ΣΤΟΧΟΙ - ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.....	24
4. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΕΩΝ	34
Μέτρο 4.1	34
Μέτρο 4.2	35
4.2.1.....	35
4.2.2.....	37
4.2.3.....	39
Μέτρο 4.3	40
Μέτρο 4.4	44
5. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ	45
6. ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗΣ	49

1. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Στον ΠΙΝΑΚΑ 1 παρουσιάζεται αναλυτικά η περιοχή εφαρμογής της προτεραιότητας 4 του ΕΠΑΛΘ στο Νομό Αχαΐας:

Πίνακας 1. Περιοχή εφαρμογής CLLD/LEADER Αλιείας

Δήμος	Τοπική / Δημοτική Κοινότητα	Γεωγραφικός Κωδικός Καλλικράτη	Χαρακτηρισμός περιοχής	LEADER ΕΠΑΛΘ 2014-2020 *		
				Έκταση (km ²)	Μόνιμος Πληθυσμός (2011)	
ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΙΓΕΙΡΑΣ			41,693	2.426	
	Αιγείρα	91300101	-	4,801	1.462	
	Αιγές	91300102	Ορεινή	8,004	338	
	Αμπελόκηποι	91300103	Ορεινή	10,105	289	
	Μοναστήρι	91300106	Ορεινή	8,079	119	
	Όαση	91300107	Ορεινή	3,001	32	
	Σινεβρό	91300110	Ορεινή	2,051	38	
	Χρυσάνθιο	91300111	Ορεινή	5,652	148	
	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΙΓΙΟΥ			47,700	24.581	
	Αίγιο	91300201	-	19,299	20.664	
	Βαλιμίπικα	91300202	-	3,15	575	
	Δάφνες	91300203	Ορεινή	5,826	307	
	Διγελιώτικα	91300204	-	1,925	442	
	Κουλούρα	91300205	-	2,3	704	
	Κούμαρη	91300206	Ορεινή	4	175	
	Σελινούντας	91300212	-	3,75	449	
	Τέμενη	91300213	-	3,975	1.214	
	Χατζή	91300214	Ορεινή	3,475	51	
	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΚΡΑΤΑΣ			72,591	4.408	
	Ακράτα	91300302	Ορεινή	10,028	1.429	
	Άμπελος	91300303	Ορεινή	3,576	213	
	Βούτσιμο	91300305	Ορεινή	2,376	51	
	Καλαμιάς	91300307	Ορεινή	20,081	278	
	Κράθιο	91300308	-	2,001	615	
	Παραλία Πλατάνου	91300310	-	4,301	268	
	Πλάτανος	91300312	Ορεινή	21,3	259	
	Ποροβίτσα	(οικ. Ποροβίτσας)	91300313	Ορεινή	6,052	8
		(οικ. Παραλία Ποροβίτσας)		-		122
	Συλιβαινιώτικα	91300314	-	2,876	1.165	

	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΙΑΚΟΠΤΟΥ			103,932	6.429
	Άνω Διακοπτό	91300402	Ορεινή	13,961	317
	Διακοπτό	91300401	Ορεινή	31,998	2.252
	Ελαιώνας	91300403	-	5,175	712
	Ελίκη	91300404	-	3,85	516
	Ζαχλωρίτικα	91300405	-	3,05	339
	Καθολικό	91300406	Ορεινή	4,425	29
	Κερύνεια	91300407	Ορεινή	6,825	362
	Μαμουσιά	91300408	Ορεινή	20,048	355
	Νικολαίικα	91300409	-	2,7	438
	Ριζόμυλος	91300410	-	1,425	366
	Ροδιά	91300411	-	3,45	429
	Τράπεζα	91300412	Ορεινή	7,025	314
	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΡΙΝΕΟΥ			81,179	2.817
	Αρραβωνίτσα	91300501	Ορεινή	9,003	189
	Δαμακίни	91300502	Ορεινή	27,386	76
	Ζήρια	91300503	Ορεινή	36,19	822
	Καμάρες	91300504	-	4,65	1.323
	Νέος Ερινεός	91300505	Ορεινή	3,95	407
	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΙΑΣ			44,414	5.529
	Αγ. Κωνσταντίνος	91300602	Ορεινή	3,1	399
	Άλσος	91300603	Ορεινή	5,085	123
	Γρηγόρη	91300606	Ορεινή	5,976	111
	Δημητρόπουλο	91300607	Ορεινή	2,825	187
	Δουκαναίικα	91300608	Ορεινή	1,8	53
	Λάκκα	91300610	Ορεινή	1,776	147
	Λόγγος	91300611	-	2,8	659
	Μάγειρας	91300612	Ορεινή	3,876	55
	Νεραντζιές	91300614	Ορεινή	3,475	232
	Ροδοδάφνη	91300601	-	5,8	2.564
	Σελιανίτικα	91300615	-	2,975	902
	Τούμπα	91300616	Ορεινή	4,926	97
ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΧΑΪΑΣ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΥΜΗΣ			42,989	9.506
	Αγιοβλασίτικα	91310102	-	2,926	241
	Αλίσσος	91310103	-	5,802	750
	Άνω Αχαΐα	91310104	Μειονεκτική	2,876	229
	Ελαιοχώρι	91310105	Μειονεκτική	7,477	238
	Κάτω Αλίσσος	91310106	-	4,126	570
	Κάτω Αχαΐα	91310101	-	11,98	6.880

	Νιφοραίικα	91310107	-	7,802	598
	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΑΡΙΣΣΟΥ			105,904	3.083
	Απιδεώνας	91310203	-	8,427	309
	Άραξος	91310204	-	24,906	509
	Λακκόπετρα	91310207	-	26,207	782
	Μετόχι	91310201	-	46,364	1.483
	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΟΒΡΗΣ			58,591	3.559
	Καραίικα	91310301	-	12,203	726
	Λιμνοχώρι	91310303	-	18,705	965
	Σαγαίικα	91310305	-	27,683	1.868
ΠΑΤΡΕΩΝ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΡΑΧΝΑΪΙΚΩΝ			32,111	4.627
	Βραχναίικων	91340101	-	18,358	2.664
	Θεριανό	91340102	Μειονεκτική	4,226	133
	Καμίικια	91340103	-	2,675	716
	Μονοδέικνδρι	91340104	-	3,176	721
	Τσουκαλαίικα	91340105	-	3,676	393
	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΛΙΑΣ			11,978	9.987
	Παραλία	91340301	-	3,776	6.336
	Μιντιλόγλι	91340302	-	6,602	2.363
	Ρογίικα	91340303	-	1,6	1.288
	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΡΙΟΥ			98,983	14.622
	Άγιος Βασίλειος	91340501	-	2,55	2.662
	Ακταίο	91340503	-	1,95	1.494
	Άνω Καστρίτσι	91340504	Ορεινή	20,03	832
	Αραχοβίικα	91340505	-	1,275	902
	Αργυρά	91340506	Ορεινή	16,008	288
	Δρέπανο	91340507	-	5,525	541
	Κάτω Καστρίτσι	91340508	-	7,379	1.046
	Πιπίικα	91340509	Ορεινή	23,684	26
	Ρίο	91340502	-	3,45	5.252
	Πλατάικι	91340510	-	5,878	481
	Σελλά	91340511	Ορεινή	7,454	302
Ψαθόπυργος	91340512	-	3,8	796	
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ				742,065	91.574

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

(*) Στην περιοχή LEADER ΕΠΑΛΘ 2014-2020 ανήκουν οι περιοχές των ανωτέρω Τ.Κ./Δ.Κ. που δεν υπερβαίνουν τα 10 χιλιόμετρα από την ακτή (με μέτρηση σε ευθεία γραμμή σε κάτοψη της μνηκοτομής).

2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΩΝ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ (SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ)

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται η ανάλυση SWOT, δηλαδή η ανάλυση των δυνάμεων – πλεονεκτημάτων (strengths) αδυναμιών – μειονεκτημάτων (weaknesses), προοπτικών – ευκαιριών (opportunities) και απειλών κινδύνων που αντιμετωπίζει η περιοχή παρέμβασης της ΑΧΑΪΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ Α.Ε.

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται συνοπτικά στον ΠΙΝΑΚΑ 2 και αναλύονται στις ενότητες που ακολουθούν:

Πίνακας 2. SWOT ανάλυση περιοχής παρέμβασης – συνοπτική παρουσίαση

Δυνατά Σημεία - Πλεονεκτήματα	Αδυναμίες – Μειονεκτήματα
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ευνοϊκή χωροθέτηση - Σημαντική γεωπολιτική θέση («Δυτική Πύλη») - Γειτνίαση με μεγάλα αστικά και τουριστικά κέντρα (Πάτρα, Αθήνα, Ολυμπία, Δελφοί κλπ). 2. Αξιόλογο φυσικό περιβάλλον - Συνδυασμός γεωμορφολογικού τοπίου (ορεινών όγκων – θάλασσας) – Ήπιο Κλίμα – Σημαντικοί περιβαλλοντικοί πόροι - Προστατευόμενες περιοχές – Φορείς Διαχείρισης 3. Σημαντική πολιτιστική ταυτότητα Αρχαιολογικοί χώροι – Παραδοσιακοί οικισμοί - Μουσειακό δυναμικό - Πολιτιστικές εκδηλώσεις 4. Συγκριτικά πλεονεκτήματα της πρωτογενούς παραγωγής - Παραγωγή αγροδιατροφικών προϊόντων υψηλής ποιότητας - Ανάπτυξη βιολογικής γεωργίας 5. Η παράδοση στη μεταποιητική δραστηριότητα – Δυναμικός κλάδος τροφίμων-ποτών με αιχμή τα προϊόντα ποιότητας 6. Ποικιλία προσφερόμενων τουριστικών προορισμών 7. Η ερευνητική – εκπαιδευτική δραστηριότητα του Πανεπιστημίου, των ΤΕΙ και των Ερευνητικών κέντρων και ινστιτούτων, καθώς και η ενδυνάμωση του Επιστημονικού Πάρκου της Πάτρας ως πόλου καινοτομίας 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Επιβάρυνση του περιβάλλοντος από ανθρωπογενείς δραστηριότητες και φυσικογενείς παράγοντες 2. Προβλήματα στη δημογραφική σύνθεση και εξέλιξη - Μείωση πληθυσμού - Γήρανση στις ορεινές περιοχές – Χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο 3. Προβλήματα αγροτικού τομέα - Μικρό μέγεθος γεωργικών εκμεταλλεύσεων και χαμηλή παραγωγικότητα - Εγκατάλειψη γεωργικής γης και μείωση της απασχόλησης 4. Ανεπαρκής αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του αγροδιατροφικού τομέα - Περιορισμένη μεταποίηση / τυποποίηση επώνυμων προϊόντων – Απουσία οργανωμένου δικτύου προώθησης και προβολής - Περιορισμένη διασύνδεση αγροδιατροφικού και τουριστικού τομέα 5. Υστέρηση ποιότητας και περιορισμένη διαφοροποίηση τουριστικού προϊόντος – Υψηλή εποχικότητα και εξάρτηση από ημεδαπούς επισκέπτες 6. Έλλειψη δομών και θεσμών οργάνωσης της τοπικής επιχειρηματικότητας - Έλλειψη επιχειρηματικής συνεργασίας - Εσωστρέφεια 7. Ανεπάρκεια βασικών υποδομών. Μεταφορές – Ενέργεια – Δίκτυα ύδρευσης και αποχέτευσης 8. Ανεπάρκεια κοινωνικών και πολιτιστικών υποδομών και υπηρεσιών στις ορεινές κυρίως περιοχές 9. Αρνητικό οικονομικό περιβάλλον: Αυξημένη μείωση του ΑΕΠ - Υψηλή ανεργία (ιδιαίτερα των γυναικών) - Υποαπασχόληση - Χαμηλή χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα

Ευκαιρίες – Προοπτικές	Απειλές – Κίνδυνοι
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ολοκλήρωση μεγάλων έργων (ΕΣΠΑ 2014-2020) 2. Αξιοποίηση των αυξημένων τουριστικών αφίξεων από το εξωτερικό. 3. Αξιοποίηση φυσικών και πολιτιστικών πόρων για τη θεμελίωση νέων πόλων προσέλκυσης επισκεπτών 4. Κίνητρα/προϋποθέσεις επιστροφής στην ύπαιθρο εξαιτίας της οικονομικής κρίσης. 5. Αναπροσανατολισμός του πρωτογενούς τομέα σε επώνυμα, βιολογικά και πιστοποιημένα προϊόντα αξιοποιώντας τη στροφή των καταναλωτικών προτιμήσεων και το σχετικό ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο για τα προϊόντα ποιότητας 6. Ενίσχυση της συνεργασίας και της κοινωνικής οικονομίας αξιοποιώντας το νέο θεσμικό πλαίσιο που αφορά τις συλλογικές μορφές επιχειρηματικότητας (συνεταιρισμοί, Ο.Π., κοινωνικές επιχειρήσεις). 7. Ο σχεδιασμός νέων δομών οργάνωσης και υποστήριξης του αγροδιατροφικού τομέα. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Στασιμότητα ή και επιδείνωση του οικονομικού περιβάλλοντος - αδυναμία απορρόφησης πόρων. Κίνδυνος μη ολοκλήρωσης των μεγάλων έργων. 2. Μείωση βαθμού ελκυστικότητας της περιοχής λόγω υποβάθμισης του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος και απώλεια των συγκριτικών της πλεονεκτημάτων. 3. Συνέχιση της συρρίκνωσης και απώλεια ανταγωνιστικότητας στον πρωτογενή τομέα 4. Απώλεια ανταγωνιστικότητας τουριστικού τομέα. 5. Κίνδυνοι από την περιθωριοποίηση, την φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό

2.1. Δυνατά σημεία – πλεονεκτήματα

1. Ευνοϊκή χωροθέτηση - Σημαντική γεωπολιτική θέση («δυτική πύλη» της χώρας)- Γειτνίαση με μεγάλα αστικά και τουριστικά κέντρα (Αθήνα, Ολυμπία, κλπ.)

Η περιοχή παρέμβασης ταυτίζεται με τα διοικητικά όρια του Νομού Αχαΐας, εξαιρουμένης της Δημοτικής Ενότητας Πάτρας, υπάγεται δε στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας..

Η Αχαΐα γενικότερα βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα της Πελοποννήσου, στο μέσο περίπου της Ελληνικής επικράτειας, έχει άμεση πρόσβαση στο νησιωτικό σύμπλεγμα του Ιονίου και διατηρώντας σημαντικό **συγκριτικό γεωπολιτικό πλεονέκτημα**, έχει αναδειχθεί σε σταυροδρόμι σημαντικότεων εμπορικών δρόμων. Αυτών που οδηγούν από και προς την Μαύρη Θάλασσα και την Αδριατική και αυτού που ενώνει τη δυτική Ευρώπη με την Ανατολή, καθιστώντας την περιοχή «**Δυτική Πύλη**» της **χώρας και μείζον κόμβο συνδυασμένων μεταφορών** που εξασφαλίζουν άμεση πρόσβαση τόσο στις αγορές του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού.

Η εκμετάλλευση αυτού του πλεονεκτήματος εξαρτάται από τις διαθέσιμες υποδομές του νομού. Η γέφυρα Ρίου – Αντιρρίου, βελτιώνει την προσπελασιμότητα της περιοχής και την πρόσβαση της σε αγορές της Δυτικής Ελλάδας.

Η **γειτνίαση** της περιοχής παρέμβασης με την **Πάτρα**, το μητροπολιτικό συγκρότημα της **Αθήνας** και με **σημαντικά τουριστικά κέντρα** που προσελκύουν σημαντικό αριθμό επισκεπτών, ημεδαπών και αλλοδαπών (π.χ. Καλάβρυτα, Αρχαία Ολυμπία, Δελφοί, Επίδαυρος, Επικούρειος Απόλλωνας, Μυκήνες, κ.α.), αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα ως προς τη δυνατότητα τροφοδότησής της με επισκέπτες και εξασφαλίζει αφ' ενός την απορρόφηση των παραγόμενων προϊόντων της περιοχής παρέμβασης και αφ' εταίρου καθιστά την τοπική τουριστική αγορά εξελίξιμη.

Αναμφίβολα, οι «αγορές» της Πάτρας και της πρωτεύουσας αποτελούν σημαντικό πεδίο για την ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας της περιοχής παρέμβασης.

Τα ανωτέρω καθιστούν τις μεταφορές και τις μεταφορικές υποδομές, βασικό τομέα ανάπτυξης της περιοχής.

2. Αξιόλογο φυσικό περιβάλλον (φυσική κληρονομιά): Συνδυασμός γεωμορφολογικού τοπίου (ορεινών όγκων – θάλασσας) – Ήπιο Κλίμα – Σημαντικοί περιβαλλοντικοί πόροι - Προστατευόμενες περιοχές – Φορείς Διαχείρισης

Το φυσικό περιβάλλον αποτελεί ένα από τα βασικότερα συγκριτικά πλεονεκτήματά της περιοχής παρέμβασης, η οποία διαθέτει ένα **σημαντικό σε μέγεθος και ποικιλομορφία δυναμικό φυσικών πόρων** και ένα **μεγάλο αριθμό προστατευόμενων περιβαλλοντικά περιοχών**.

Η γεωμορφολογία της περιοχής χαρακτηρίζεται από μεγάλη ποικιλομορφία και εναλλαγή τοπίου με **συνδυασμό εκτεταμένων παραλιακών μετώπων και ορεινών όγκων**. Σημαντική ποικιλότητα εμφανίζει και το **αγροτικό τοπίο** λόγω των διαφορετικών καλλιεργειών όπως αμπελώνες, ελαιώνες, δημητριακά κλπ. Η “εύκολη” εναλλαγή του τοπίου αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα της περιοχής, διότι δίνει στον επισκέπτη πληθώρα επιλογών όλες τις εποχές του χρόνου.

Στην ίδια κατεύθυνση λειτουργεί και το **ήπιο μεσογειακό κλίμα** της περιοχής, με πλούσια ηλιοφάνεια και υψηλό δείκτη βροχοπτώσεων, που έχει συντελέσει στη δημιουργία σημαντικών βιοτόπων και φυσικών οικοσυστημάτων.

Στην περιοχή απαντώνται πολλά ενδημικά και προστατευόμενα είδη της ελληνικής **χλωρίδας και πανίδας**, πλούσιοι **υδάτινοι πόροι** (ποταμοί, λίμνες, λιμνοθάλασσες, πηγές), εκτεταμένα **δασικά τοπία** και αξιόλογοι **φυσικοί σχηματισμοί** (καταρράκτες, σπήλαια, φαράγγια).

Η **παρουσία 9 Τόπων Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ)** που έχουν χαρακτηριστεί ως **Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ)** και **5 Ζωνών Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)** της ορνιθοπανίδας που αποτελούν το **26,44%** της έκτασης της συνολικής περιοχής παρέμβασης, δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για

περιβαλλοντικές και οικοτουριστικές δραστηριότητες. Τα πιο γνωστά οικοσυστήματα της περιοχής είναι η λιμνοθάλασσα της Καλογριάς, το δάσος της Στροφυλιάς, το φαράγγι του Βουραϊκού, το φαράγγι του Σελινούντα, το όρος Παναχαϊκό. Δύο από τα οικοσυστήματα της περιοχής (Λιμνοθάλασσα Καλογριάς / έλος Λάμιας και Αλυκή Αιγίου) προστατεύονται από τη Συνθήκη Ramsar. Επίσης, στην περιοχή ανήκουν προστατευόμενα δάση και 6 μνημεία της φύσης, καθώς και σημαντικά τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλους. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και το Αισθητικό Δάσος του Πανεπιστημίου Πατρών (Χειμάρρων Σελέννου και Χαράδρου).

Σημαντικό πλεονέκτημα για την περιοχή είναι η δραστηριοποίηση σε αυτή δύο (2) **Φορέων Διαχείρισης**: για το Εθνικό Πάρκο Χελμού – Βουραϊκού και για το Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Κοτυχίου – Στροφυλιάς.

3. Σημαντική πολιτιστική ταυτότητα - Αρχαιολογικοί χώροι – Παραδοσιακοί οικισμοί - Μουσειακό δυναμικό - Πολιτιστικές εκδηλώσεις

Η περιοχή παρέμβασης διαθέτει ένα **πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα** το οποίο έχει σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης και προβολής. Ο πολιτιστικός αυτός πλούτος περιέχει μια σημαντική κληρονομιά σε αρχαιολογικούς, βυζαντινούς/μεσαιωνικούς και νεώτερους ιστορικούς χώρους, αξιόλογα δείγματα νεότερης αρχιτεκτονικής, ποικίλες υποδομές (μουσεία, βιβλιοθήκες, θέατρα κλπ) και μια ζωντανή πολιτιστική δημιουργία με μεγάλη δυναμική.

Συγκεκριμένα κατά μήκος του νομού Αχαΐας, από τα όρια με το νομό Κορινθίας μέχρι τις παρυφές της πόλης της Πάτρας, υπάρχει αξιόλογη συγκέντρωση **αρχαιολογικών χώρων** που περιλαμβάνει αρχαίες πόλεις (Αρχαία Αιγείρα), θέατρα, μυκηναϊκά νεκροταφεία (Θέση Καλλιθέα στο Διακοπτό, Τάφοι Βούντενης), οικισμούς και ναούς (Σπήλαιο Βουραϊκού Ηρακλή). Επίσης στον ορεινό άξονα Αιγιαλεία-Καλάβρυτα, υπάρχει πλήθος **μνημείων ιστορικού ενδιαφέροντος** (Ι.Μ. Αγίας Λαύρας, Μνημείο ηρώων αγωνιστών 1821, Μνημείο εκτελεσθέντων 1943), παραδοσιακοί οικισμοί και αρχαιολογικοί χώροι (Αρχαίοι Λουσοί, Αρχαίος Κλειτορας). Το Δυτικό τμήμα του νομού, είναι διάσπαρτο από γραφικά παραλιακά χωριά και αξιόλογους αρχαιολογικούς χώρους, από τους οποίους ξεχωρίζει το Τείχος Δυμαίων που ήταν η σπουδαιότερη Μυκηναϊκή Ακρόπολη της Δυτικής Ελλάδας. Τέλος στο Δήμο Ερύμανθου, μεταξύ των χωριών Πρέβεδος και Ίσωμα, εντοπίζεται η Αρχαία πόλη Φαρραί.

Στην περιοχή παρέμβασης λειτουργούν το αρχαιολογικό Μουσείο Αιγίου, το Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος στην πόλη των Καλαβρύτων, το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης στην Κλειτορία και το Μουσείο Υδροκίνησης Εφταπίτας, ενώ αξιόλογο **μουσειακό δυναμικό** υπάρχει και στην πόλη της Πάτρας (Αρχαιολογικό Μουσείο, Μουσείο Τύπου, Μουσείο Λαϊκής Τέχνης κλπ.).

Επίσης η περιοχή διαθέτει σημαντικά Θρησκευτικά Μνημεία, όπως ο Ι. Ν. του Αγίου Ανδρέα στην Πάτρα, η Ι. Μ. του Μεγάλου Σπηλαίου στα Καλάβρυτα, η Ι. Μ. των Ταξιαρχών στο Αίγιο και η Ι. Μ. του Αγίου Νικολάου στα Σπάτα, καθώς και πληθώρα **βυζαντινών εκκλησιών και μοναστηριών**.

Τέλος σε πολλούς οικισμούς της περιοχής παρέμβασης, διοργανώνονται σημαντικές **πολιτιστικές εκδηλώσεις** οι οποίες συνδέονται με τον ιδιαίτερο πολιτιστικό πλούτο, την αγροτική παραγωγή και τη γεωμορφολογία του κάθε οικισμού και αποτελούν σημείο αναφοράς και συνοχής των τοπικών κοινοτήτων, ενώ ορισμένες εξ' αυτών έχουν καταφέρει να αποκτήσουν και υπερτοπική εμβέλεια συγκεντρώνοντας πλήθος επισκεπτών και τουριστών.

Η σημαντική πολιτιστική ταυτότητα της περιοχής, μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα για την περιοχή παρέμβασης, στην προσπάθειά της να ξεπεράσει τη δύσκολη οικονομική συγκυρία. Μπορεί όχι μόνο να αξιοποιηθεί τουριστικά μέσω της βελτίωσης και ανάπτυξης / προβολής των υφιστάμενων υποδομών, αλλά και με τη συνδρομή των ερευνητικών και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που υπάρχουν στην Πάτρα, να τροφοδοτήσει την τοπική κοινωνία με αξιόλογη ιστορική γνώση, ικανή όχι μόνο να ενισχύσει την κοινωνική συνοχή αλλά να έχει και πολλαπλασιαστικά οφέλη σε διάφορους τομείς μακροπρόθεσμα.

4. Συγκριτικά πλεονεκτήματα της πρωτογενούς παραγωγής - Παραγωγή αγροδιατροφικών προϊόντων υψηλής ποιότητας - Ανάπτυξη βιολογικής γεωργίας

Ο περιοχή CLLD/LEADER διαθέτει μία πλειάδα **συγκριτικών πλεονεκτημάτων** στον **πρωτογενή** τομέα όπως εκτεταμένες πεδινές εκτάσεις, υδάτινους πόρους, ήπιο κλίμα, υψηλή αγροτική παράδοση στο ανθρώπινο δυναμικό, ύπαρξη κρίσιμης μάζας προϊόντων για καθετοποίηση –μεταποίηση και ευνοϊκή θέση. Τα παραπάνω συνιστούν ένα ευνοϊκό πλαίσιο συνθηκών για την αναδιάρθρωση και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της αγροτικής παραγωγής.

Όσον αφορά τη **φυτική παραγωγή** οι πιο δυναμικοί κλάδοι είναι η αμπελοκαλλιέργεια (κυρίως στο Δήμο Αιγιάλειας και τη Δ.Ε. Ωλενίας), η ελαιοκαλλιέργεια (κυρίως στις παράκτιες Δ.Ε.), η πατάτα και τα νωπά κηπευτικά όπως ντομάτες, φράουλες και μπιστανικά (κυρίως στον κάμπο της Δυτικής Αχαΐας), τα εσπεριδοειδή (κυρίως στην περιοχή της Αιγιαλείας και τη Δ.Ε. Δύμης) και τα δημητριακά για παραγωγή καρπού (ιδίως στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές για την εξυπηρέτηση της κτηνοτροφίας).

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ (2009), στην περιοχή παρέμβασης εντοπίζεται το 52,2% των καλλιεργούμενων εκτάσεων πατάτας της Περιφέρειας (και 12,7% της χώρας), το 61,1% των οινοποιήσιμων ποικιλιών αμπελιού (και 7,5% της χώρας), το 62,6% των εκτάσεων σταφίδας (και 19,5% της χώρας). Όσον αφορά τις λοιπές καλλιεργούμενες εκτάσεις τα λοιπά οπωροφόρα δένδρα καταλαμβάνουν το 44,3% των εκτάσεων της ΠΔΕ, τα δημητριακά για καρπό το 29,9%, τα εσπεριδοειδή το 21,1%, ενώ οι ελαιώνες (για ελαιοποίηση) και τα νωπά λαχανικά το 21,3% και 16,8% αντίστοιχα.

Η **κτηνοτροφία**, σε ότι αφορά τα αιγοπρόβατα και τα βοοειδή, είναι κυρίως εκτατικής μορφής και βρίσκεται κυρίως στα ημιορεινά - ορεινά τμήματα της περιοχής. Οι κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις εντοπίζονται κυρίως στις Δ.Ε. Καλαβρύτων, Τριταίας, Φαρρών, Λαρισσού και Μόβρης. Η περιοχή παρέμβασης κατατάσσεται στις πρώτες θέσεις της χώρας στην παραγωγή γάλακτος, τυριού (μαλακού και σκληρού) και βουτύρου. Σημαντική ανάπτυξη εμφανίζει τα τελευταία χρόνια ο κλάδος της μελισσοκομίας (κυρίως στις Δ.Ε. Αιγίου, Καλαβρύτων και Κλειτορίας) με αύξηση του αριθμού κυψελών την περίοδο 1999/2009 κατά 87,7%.

Οι ιδιαίτερες **κλιματολογικές συνθήκες** της περιοχής αναμφίβολα συνεισφέρουν και στην **ποιοτική ταυτότητα** της τοπικής παραγωγής. Το κλίμα της περιοχής παρέμβασης είναι μέτρια θερμό, ώστε να ευνοεί την υποτροπική χλωρίδα και την πανίδα της Μεσογείου και μέτρια ψυχρό, ώστε να ενεργοποιεί - χωρίς να καταπονεί - τους ανθρώπους, στις παραγωγικές τους προσπάθειες. Αυτό το **ευνοϊκό κλίμα** με τις κατάλληλες υδρολογικές του παροχές και τις προκαλούμενες ροές αιολικών φορτίων, σε συνδυασμό με την απόσταση της περιοχής από τη θάλασσα και το έδαφός της αλλού πολύ εύφορο και αλλού φειδωλό σε γονιμότητα, έδωσε την διαχρονική **δυνατότητα παραγωγής εκλεκτών ποιοτικών προϊόντων** φυτικής και ζωικής παραγωγής. Στην περιοχή παράγονται τυρί-φέτα (προϊόν ΠΟΠ) και λοιπά γαλακτοκομικά (κεφαλοτύρι, γραβιέρα, μυζήθρα, γιαούρτι, βούτυρο), εξαιρετικά φασόλια, μήλα, μέλι, ελιές, λάδι και κρασί.

Ιδιαίτερη αναφορά χρίζει στο **οινικό προϊόν** της περιοχής παρέμβασης το οποίο ευνοείται από τις επικρατούσες κλιματολογικές συνθήκες σε συνδυασμό με τα χαρακτηριστικά του εδάφους και του υπεδάφους του Νομού Αχαΐας. Στην προτεινόμενη περιοχή CLLD/LEADER καλλιεργούνται **εκλεκτές ποικιλίες οιναμπέλων** οι οποίες δίνουν **4 οίνους ΠΟΠ** (Πάτρα, Μαυροδάφνη Πατρών, Μοσχάτος Πατρών και Μοσχάτος Ρίου Πατρών) και **3 οίνους ΠΓΕ** (Αχαΐα, πλαγιές Αιγιάλειας και πλαγιές Πετρωτού). Το γεγονός αυτό, δείχνει ότι η περιοχή είναι ένας χαρισματικός χώρος για την ποιοτική αμπελοκαλλιέργεια και πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα. Στην περιοχή παρέμβασης 2.541,80 στρέμματα αμπελώνων καλλιεργούνται με **βιολογικό τρόπο**. Στην περιοχή περιλαμβάνονται **δύο μεγάλες αμπελουργικές καλλιεργητικές ζώνες**: α) η περιοχή Αιγιάλειας και β) η περιοχή Δυτικής Αχαΐας. Η περιοχή της Δυτικής Αχαΐας διαθέτει αξιόλογο ποσοστό αμπελουργικών εκτάσεων και μεγάλη οινοποιητική ικανότητα. Οι βιολογικές καλλιέργειες ωστόσο, εντοπίζονται κυρίως στην περιοχή της Αιγιαλείας.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό προϊόν της περιοχής με δυναμικό εξαγωγικό προσανατολισμό είναι η **Κορινθιακή σταφίδα "ΒΟΣΤΙΤΣΑ"** ("Vostizza" - προϊόν Π.Ο.Π) ο οποία καλλιεργείται αποκλειστικά στην ημιορεινή και ορεινή περιοχή της Αιγιάλειας και θεωρείται ως η ανώτερη ποιότητα Κορινθιακής Σταφίδας.

Στην προτεινόμενη περιοχή παρατηρείται τα τελευταία χρόνια **σημαντική ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας**, καθώς παρατηρείται αύξηση της τάξης του 178% των βιολογικά καλλιεργούμενων εκτάσεων μεταξύ των ετών 1999-2009 (ΕΛΣΤΑΤ). Αυτό οφείλεται και στο γεγονός ότι στην περιοχή της Αιγιάλειας είναι εγκατεστημένο ένα από τα παλαιότερα και καλύτερα οργανωμένα προγράμματα βιολογικής γεωργίας, δηλαδή το πρόγραμμα της Παναιγιαλείου Ένωσης Συνεταιρισμών Α.Ε., που ξεκίνησε το 1982.

5. Η παράδοση στη μεταποιητική δραστηριότητα – Δυναμικός κλάδος τροφίμων-ποτών με αιχμή τα προϊόντα ποιότητας

Η Αχαΐα διαθέτει μεγάλη **παράδοση στην μεταποίηση**, με εργατικό προσωπικό εξειδικευμένο, παρά τα προβλήματα αποβιομηχάνισης από τα οποία έχει πληγεί ο Νομός την τελευταία εικοσαετία.

Ο σημαντικότερος κλάδος δραστηριότητας των μεταποιητικών βιομηχανιών που αφορούν την περιοχή εφαρμογής είναι η **βιομηχανία τροφίμων και ποτών** (25% του συνόλου των επιχειρήσεων). Στην περιοχή υπάρχει σημαντικός αριθμός βιομηχανικών και βιοτεχνικών επιχειρήσεων που συνδέονται με την παραγωγή του πρωτογενούς τομέα όπως ελαιολιβεύματα, οινοποιεία, μονάδες παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων, μονάδες μεταποίησης και συσκευασίας πατάτας και εσπεριδοειδών, εργοστάσια σταφίδας. Σημαντικό μερίδιο της μεταποιητικής δραστηριότητας κατέχουν επίσης οι κλάδοι μεταλλικών και μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων, η κατασκευή ειδών ένδυσης και προϊόντων από ξύλο και επίπλων.

Στην περιοχή παρέμβασης υπάρχει **σχετική επάρκεια** όσον αφορά τις ανάγκες οινοποίησης, τη σύνθλιψη ελαιοκάρπου από ελαιουργία, την επεξεργασία-συσκευασία σταφίδας, την συσκευασία εσπεριδοειδών και την επεξεργασία γάλακτος. Ως θετική καταγράφεται η **χωροθέτηση σημαντικών βιομηχανικών και βιοτεχνικών επιχειρήσεων εθνικής εμβέλειας** που δραστηριοποιούνται στους τομείς της μεταποίησης αγροδιατροφικών προϊόντων.

Ο **αγροδιατροφικός τομέας** κατατάσσεται στους **αναδυόμενους κλάδους**, λόγω της γεωφυσικής κατανομής της περιοχής και της τάσης προώθησης προϊόντων ποιότητας καθώς και βιολογικών προϊόντων. Ωστόσο για το σκοπό αυτό απαιτείται ο εκσυγχρονισμός της φυτικής και ζωικής παραγωγής και της μεταποίησης-τυποποίησης, σε συνδυασμό με την εφαρμογή σύγχρονων πρακτικών. Σημειώνεται ότι στην περιοχή παρέμβασης δραστηριοποιούνται 13 εγκεκριμένες επιχειρήσεις δικαιούχοι χρήσης των ενδείξεων ΠΟΠ/ΠΓΕ για ζωικά και φυτικά προϊόντα (11 τυροκομεία και 2 σταφιδεργοστάσια) ενώ καταγράφονται 32 πιστοποιημένες από τη ΔΗΩ μονάδες μεταποίησης βιολογικών προϊόντων. Από τα υπόλοιπα ποιοτικά αγροδιατροφικά προϊόντα της περιοχής LEADER ξεχωρίζουν ακόμη το ούζο, το τσίπουρο, η πατρινή τεντούρα, η ροδοζάχαρη, τα λουκούμια, παραδοσιακά ζυμαρικά και γλυκά.

Ιδιαίτερως σημειώνεται και η ύπαρξη οργανωμένης Βιομηχανικής Περιοχής (**ΒΙ.ΠΕ. Πατρών**) και του Βιοτεχνικού Πάρκου Γλαύκου Πάτρας (**ΒΙΟ.ΠΑ.**) που παρέχουν δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης μεταποιητικών δραστηριοτήτων.

6. Ποικιλία προσφερόμενων τουριστικών προορισμών

Η περιοχή παρέμβασης διαθέτει, κυρίως λόγω της γεωμορφολογίας της και του φυσικού και πολιτισμικού της πλούτου, **διαφοροποιημένους τουριστικούς πόρους με δυνατότητα προσέλκυσης επισκεπτών όλους τους μήνες του χρόνου**. Η μεγάλη ακτογραμμή στη βόρεια πλευρά της Π.Ε. Αχαΐας, προσελκύει τους θερινούς μήνες τον κύριο όγκο των επισκεπτών της, ενώ στις ορεινές περιοχές (Δήμος Καλαβρύτων) η τουριστική κίνηση είναι έντονη κατά τους χειμερινούς μήνες, εξαιτίας της λειτουργίας του Χιονοδρομικού Κέντρου Καλαβρύτων.

Όσον αφορά την **παράκτια ζώνη**, οι ακτές, παρά το μικρό διαμελισμό τους, δημιουργούν ευπρόσιτες και δημοφιλείς παραλίες, 6 εκ των οποίων έχουν γαλάζια σημαία για το έτος 2016, ενώ η ποικιλότητα του τοπίου συμπληρώνεται με την ποικιλία οικοσυστημάτων και οικοτόπων (λιμνοθάλασσες Προκόπου και Καλογριάς, Αλυκές Αιγίου). Σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα της περιοχής, αποτελεί η δυνατότητα ελλιμενισμού πλοίων σε 4 λιμάνια (Ρίο, Ακράτα, Αίγιο, Διακοπτό). Στην περιοχή αναπτύσσεται επίσης καταδυτικός τουρισμός, ενώ το Διακοπτό, έχει τα τελευταία χρόνια αναδειχθεί σε ιδανική τοποθεσία για όσους ασχολούνται με windsurfing και kitesurfing.

Οι **ορεινοί όγκοι στην ενδοχώρα**, εμφανίζουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα (λίμνες, φαράγγια, σπήλαια, καταρράκτες, ποικιλότητα οικοσυστημάτων), ενδιαφέροντες οικισμούς, ενώ συνοδεύονται με θρύλους, μύθους, παραδόσεις αλλά και πλούσια ιστορία. Όσον αφορά τις τουριστικές υποδομές, πέρα από το χιονοδρομικό κέντρο των Καλαβρύτων, υπάρχει πληθώρα ειδικών τουριστικών υποδομών οι οποίες μπορούν να στηρίξουν την ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων. Αυτές περιλαμβάνουν τον Οδοντωτό Σιδηρόδρομο που διανύει το Φαράγγι του Βουραϊκού, συνδέοντας το Διακοπτό με τα Καλάβρυτα, το σηματοδοτημένο μονοπάτι από το Διακοπτό στο Πλατύνερο, το οποίο αποτελεί τμήμα του Ευρωπαϊκού μονοπατιού πεζοπορίας E4 και τα ορειβατικά καταφύγια του Παναχαϊκού Όρους και της Ζήριας.

Με βάση τα παραπάνω μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η περιοχή παρέμβασης έχει ελκυστικούς και ποικίλους τουριστικούς προορισμούς και επιπλέον «διαθέτει» με τα χρόνια, παρά τα προβλήματα, μια σημαντική αγορά επισκεπτών κυρίως ημεδαπών. Συνεπώς οι πρωτοβουλίες που θα αναληφθούν δεν θα ξεκινούν από μηδενική βάση αλλά θα προσπαθούν να βελτιώσουν και να εμπλουτίσουν μια υπάρχουσα και λειτουργούσα ήδη αγορά.

7. Η ερευνητική – εκπαιδευτική δραστηριότητα του Πανεπιστημίου, των ΤΕΙ και των Ερευνητικών κέντρων και ινστιτούτων, καθώς και η ενδυνάμωση του Επιστημονικού Πάρκου της Πάτρας ως πόλου καινοτομίας

Η Π.Ε. Αχαΐας διαθέτει ένα εξαιρετικά αξιόλογο εύρος επιστημονικών και εκπαιδευτικών υποδομών που σε πολλές περιπτώσεις είναι διεθνώς αναγνωρισμένο. Το Πανεπιστήμιο Πατρών είναι από τα μεγαλύτερα και ποιοτικότερα σε ολόκληρη την χώρα ενώ και το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πατρών έχει αξιόλογη δραστηριότητα. Τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα που προαναφέρθηκαν, διαθέτουν εξαιρετική ερευνητική και διδακτική εμπειρία και συμμετέχουν με επιτυχία σε ευρωπαϊκά ερευνητικά προγράμματα. Συνεργάζονται επίσης στενά με την επιχειρηματική κοινότητα, με στόχο την εφαρμογή των αποτελεσμάτων της ερευνητικής δραστηριότητας. Μεγάλο τμήμα του ερευνητικού δυναμικού της Περιφέρειας συγκεντρώνεται στα ακόλουθα επιστημονικά ινστιτούτα και ερευνητικούς οργανισμούς:

- Ινστιτούτο Επιστημών Χημικής Μηχανικής (ΙΤΕ/ΙΕΧΜΗ), Πάτρα
- Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων (ΙΤΥΕ), Πάτρα
- Ινστιτούτο Βιομηχανικών Συστημάτων (ΙΝΒΙΣ), Πάτρα
- Ινστιτούτο Προστασίας Φυτών Πάτρας- ΕΘΙΑΓΕ, Πάτρα
- Επιστημονικό Πάρκο Πατρών Α.Ε
- Κέντρο Ερευνών για θέματα Ισότητας
- Κέντρο Επιχείρησης & Καινοτομίας Πάτρας (ΒΙC).

Η πλούσια ερευνητική και εκπαιδευτική κοινότητα εντός της περιοχής παρέμβασης ή γειτονικά αυτής αποτελεί ένα εξαιρετικό συγκριτικό πλεονέκτημα για τις τοπικές κοινωνίες καθώς μπορεί να υποστηρίξει ενεργά μια σειρά από πρωτοβουλίες και δράσεις στην οικονομία, στον πολιτισμό και στην προστασία του περιβάλλοντος.

2.2. Αδυναμίες – μειονεκτήματα

1. Επιβάρυνση του περιβάλλοντος από ανθρωπογενείς δραστηριότητες και φυσικογενείς παράγοντες

Οι φυσικοί πόροι της πειροχής παρέμβασης δέχονται σημαντικές περιβαλλοντικές πιέσεις οι οποίες οφείλονται τόσο σε ανθρωπογενείς δραστηριότητες, όσο και σε φυσικογενή στοιχεία.

Όσον αφορά τις ανθρωπογενείς πιέσεις το βασικότερο ίσως πρόβλημα είναι **συγκρούσεις χρήσεων γης** κυρίως δε σε βάρος γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας και ευαίσθητων περιβαλλοντικά περιοχών που παρουσιάζονται κυρίως στις τουριστικά αναπτυσσόμενες παραλιακές ζώνες Ακράτας – Διακοφτού – Αιγίου και Ψαθόπυργου – Ρίου – Πατρών – Κάτω Αχαΐας. Αντίστοιχα τα ορεινά οικοσυστήματα δέχονται περιβαλλοντικές πιέσεις που οφείλονται στη βόσκηση, το κυνήγι, την ξύλευση, την τουριστική δραστηριότητα και αυθαίρετη κατάληψη των εκτάσεων μεταξύ των οικισμών. Σημαντικό μειονέκτημα είναι και η **μη ολοκλήρωση της επίσημης χαρτογράφησης των δασών** της ΠΕ Αχαΐας από το κτηματολόγιο.

Όσον αφορά τις φυσικογενείς πιέσεις σημαντικό πρόβλημα δημιουργεί το γεγονός ότι τα ποτάμια της περιοχής παρέμβασης, έχουν τη μορφή χειμάρρων με αποτέλεσμα να προκαλούν καταστροφές ιδίως στις παραλιακές ζώνες όπου εκβάλουν καθώς διάβρωση των μαλακών ευδιάβρωτων σχηματισμών και σε πολλές περιπτώσεις κατολισθήσεις. Επίσης η περιοχή παρέμβασης χαρακτηρίζεται από υψηλή σεισμικότητα (ζώνη επικινδυνότητας II από τις τρεις ζώνες που διαιρείται ο Ελληνικός χώρος με βάση την κατανομή των μέγιστων αναμενόμενων εδαφικών επιταχύνσεων).

2. Προβλήματα στη δημογραφική σύνθεση και εξέλιξη: Μείωση πληθυσμού - Γήρανση στις ορεινές περιοχές – Χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο

Όπως προκύπτει από τη σύγκριση των στοιχείων απογραφής 2001 και 2011, στην περιοχή παρέμβασης καταγράφονται **έντονα προβλήματα στη δημογραφική σύνθεση και εξέλιξη**.

Συγκεκριμένα, ο **μόνιμος πληθυσμός** της περιοχής παρέμβασης **έχει μειωθεί κατά 5,6%**. Από 149.686 κατοίκους το 2001 κατήλθε στους 141.248 κατοίκους το 2011 και πλέον αποτελεί το 45,6% του συνολικού πληθυσμού της ΠΕ Αχαΐας (η οποία απαριθμεί 309.694 κατοίκους το 2011), από 46,9% το 2001. Η παραπάνω εικόνα, οφείλεται κυρίως στο φαινόμενο της **εσωτερικής μετανάστευσης** από τις περιοχές της υπαίθρου, κυρίως, προς το αστικό σύμπλεγμα της Πάτρας. Μια τέτοια τάση αποδυναμώνει την οικονομική και κοινωνική βιωσιμότητα των αγροτικών περιοχών καθώς στερεί τον πιο σημαντικό παραγωγικό συντελεστή που είναι ο άνθρωπος.

Επιπλέον, μολονότι η περιοχή παρέμβασης, ως σύνολο, παρουσιάζει συγκριτικά μικρότερη αύξηση της αναλογίας των ηλικιωμένων ατόμων στο συνολικό πληθυσμό, σε ορισμένες, ορεινές κυρίως περιοχές (π.χ. Δήμος Καλαβρύτων και Ερυμάνθου), παρατηρούμε έντονο το φαινόμενο της **πληθυσμιακής γήρανσης**.

Σε άμεση εξάρτηση με τα ανωτέρω, βρίσκεται το **εκπαιδευτικό επίπεδο** του πληθυσμού της περιοχής παρέμβασης το οποίο κρίνεται **χαμηλό**. Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, το 60,9% του πληθυσμού της περιοχής έχει εκπαιδευτικό επίπεδο Γυμνασίου (ή Επαγγελματική σχολή) και κάτω, ποσοστό που είναι πολύ μεγαλύτερο από το μ.ο. της χώρας. επίσης, μόλις το 14,8% των κατοίκων είναι απόφοιτοι μεταδευτεροβάθμιας ή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ποσοστό πολύ μικρότερο από το μ.ο της χώρας. Η κατάσταση είναι χειρότερη στις ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές, ενώ στους περιφερειακούς οικισμούς η εικόνα είναι καλύτερη. Είναι σαφές ότι τα παραπάνω αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα στην προσπάθεια υιοθέτησης νέων τεχνικών δεξιοτήτων, οργάνωσης της επιχειρηματικότητας, προώθησης της καινοτομίας, εξαγωγικού προσανατολισμού και ανάπτυξης συνεργασιών.

Ο συνδυασμός γηράσκοντος πληθυσμού και χαμηλού εκπαιδευτικού επιπέδου είναι, για ορισμένες περιοχές, μια πολύ προβληματική προοπτική.

3. Προβλήματα αγροτικού τομέα - Μικρό μέγεθος γεωργικών εκμεταλλεύσεων και χαμηλή παραγωγικότητα - Εγκατάλειψη γεωργικής γης και μείωση της απασχόλησης

Όπως και στο σύνολο χώρας, αλλά και σε επίπεδο Περιφέρειας Δ.Ε., η περιοχή αντιμετωπίζει το πρόβλημα του **μικρού μεγέθους των γεωργικών εκμεταλλεύσεων**. Το μέσο μέγεθος εκμεταλλεύσεων στην περιοχή ήταν ίσο προς 34,82 στρ. το 1999/2000 και 32,46 στρ. το 2009, παρατηρείται δηλαδή **μείωση του μέσου μεγέθους εκμεταλλεύσεων** (εκμεταλλεύσεις με χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση) της τάξης του 6,8%. Ο μικρός κλήρος είναι συνυφασμένος σε πολλές περιπτώσεις με την **χαμηλή παραγωγικότητα** των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, καθώς εμποδίζει την επίτευξη οικονομικών κλίμακας και την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών. Η στροφή στην παραγωγή ποιοτικών προϊόντων με αυξημένη προστιθέμενη αξία θα μπορούσε να προσφέρει μια διέξοδο ώστε οι εκμεταλλεύσεις αυτές να παραμείνουν βιώσιμες.

Με βάση τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, η συνολική **έκταση** των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στην περιοχή παρέμβασης μειώθηκε μεταξύ 1999 και 2009 κατά 15% περίπου. Σημειώνεται ότι, μείωση στις συνολικές καλλιεργούμενες εκτάσεις παρουσιάζει η συντριπτική πλειοψηφία των Δ.Ε. της περιοχής παρέμβασης. Ομοίως, το ίδιο διάστημα, σημειώθηκε στην περιοχή μείωση και του **αριθμού** των εκμεταλλεύσεων σε μικρότερο βαθμό (κατά 8,5% περίπου). Παρατηρείται δηλαδή μια **τάση εγκατάλειψης της γεωργικής γης** στην περιοχή παρέμβασης, τάση η οποία παρατηρείται και σε επίπεδο νομού, Περιφέρειας και χώρας.

Η συρρίκνωση του πρωτογενούς τομέα αντανακλάται και στον αριθμό των **απασχολούμενων** ο οποίος για το σύνολο της **Π.Ε. Αχαΐας μειώθηκε κατά 32,3%** μεταξύ 2001 και 2011. Συγκεκριμένα, σε επίπεδο ΠΕ Αχαΐας η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα παρουσιάζει μείωση από 12,5% το 2001, σε 9,3% το 2011. Ωστόσο, το ποσοστό των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα στην περιοχή παρέμβασης το 2011 ήταν **18,87%**, σημαντικά **υψηλότερο** από το μέσο όρο της **χώρας (9,99%)**.

Όσον αφορά τη διάρθρωση των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα παρατηρείται **μείωση του ποσοστού συμμετοχής των νέων** από 15 έως 29 ετών κατά 3,6 ποσοστιαίες μονάδες μεταξύ 2000-2009 με αποτέλεσμα να αντιπροσωπεύει μόλις το 7% του συνόλου ενώ το ποσοστό συμμετοχής των ατόμων άνω των 50 ετών αυξήθηκε κατά 3,2 ποσοστιαίες μονάδες φτάνοντας το 63% του συνόλου.

4. Ανεπαρκής αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του αγροδιατροφικού τομέα: Περιορισμένη μεταποίηση / τυποποίηση επώνυμων προϊόντων – Απουσία οργανωμένου δικτύου προώθησης και προβολής - Περιορισμένη διασύνδεσης αγροδιατροφικού και τουριστικού τομέα

Όπως αναφέρθηκε η σημαντική παραγωγή του πρωτογενούς τομέα μπορεί να στηρίξει μεταποιητικές δραστηριότητες και ιδιαίτερα την ανάπτυξη της τυποποίησης και της συσκευασίας αγροτικών προϊόντων για εξαγωγή. Εντούτοις, οι **υποδομές μεταποίησης-τυποποίησης είναι σε ορισμένες περιπτώσεις ανεπαρκείς** ενώ οι έως τώρα **προσπάθειες κινητοποίησης των παραγωγών ώστε να δημιουργηθούν κάποια επώνυμα προϊόντα** και να αυξηθεί η προστιθέμενη αξία τους ήταν κατά κανόνα **αποσπασματικές** και βραχύβιες.

Η αδυναμία αξιοποίησης των εγγενών συγκριτικών πλεονεκτημάτων του πρωτογενούς τομέα είναι ιδιαίτερα έντονη στον κλάδο του **ελαιολάδου** το οποίο μολονότι εξαιρετικής ποιότητας εξάγεται ως επί το πλείστον χύδην διότι δεν υπάρχουν αρκετές μονάδες τυποποίησης στην περιοχή παρέμβασης. Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι μολονότι η δυναμικότητα των ελαιολιτριβείων της περιοχής καλύπτει τις ανάγκες προς έκθλιψη του ελαιοκάρπου οι υφιστάμενες υποδομές έχουν ανάγκη εκσυγχρονισμού ενώ παρατηρείται έλλειψη επαρκών υποδομών για την παραγωγή βιολογικού ελαιολάδου.

Σημαντικό μέρος της **πατάτας και των κηπευτικών** που παράγονται στη Δυτική Αχαΐα πωλούνται επίσης χωρίς καμιά τυποποίηση ενώ η ανεπάρκεια σε αποθηκευτικούς χώρους-ψυγεία έχει ως αποτέλεσμα σημαντικές διακυμάνσεις των τιμών. Επίσης στην περιοχή παρέμβασης δεν υπάρχουν μονάδες παραγωγής προϊόντων με βάση το **κρέας**.

Όσον αφορά το **οινικό προϊόν** η φύτευση ξενικών ποικιλιών αμπέλου έχει οδηγήσει σε μείωση αξιόλογων ποιοτικά γηγενών ποικιλιών. Παράλληλα οι προσπάθειες των αμπελουργών να αυξήσουν τις στρεμματικές αποδόσεις της αμπελοκαλλιέργειας οδήγησαν σε υποβάθμιση της ποιότητας των τοπικών ποικιλιών, ενώ η μη δυνατότητα προσφοράς ποιοτικής πρώτης ύλης των αμπελώνων για οίνους ξηρούς έχει αναγκάσει τους οινοποιούς της περιοχής να χρησιμοποιούν και σταφύλια και από άλλες περιοχές.

Παρά τη σημαντική βελτίωση των υποδομών μεταφοράς, ο τομέας προώθησης των προϊόντων παρουσιάζει επίσης σημαντικά προβλήματα. Προς το παρόν **δεν υπάρχει οργανωμένο δίκτυο προώθησης**, με αποτέλεσμα το προϊόν γίνεται γνωστό μόνο μέσα από τις μεμονωμένες προσπάθειες των τοπικών επιχειρήσεων της περιοχής.

Μια άλλη αδυναμία που χρίζει ιδιαίτερης προσοχής διότι έχει άμεσες αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις στην τοπική παραγωγή είναι η **μη επαρκής σύνδεση** των χαρακτηριστικών τοπικών προϊόντων της περιοχής, καθώς και του τοπικού οινικού προϊόντος, με τον τομέα του τουρισμού και της εστίασης. Τα τοπικά προϊόντα **δεν προβάλλονται** επαρκώς και δεν αναδεικνύονται μέσω των τοπικών τουριστικών χώρων (καταλύματα, χώροι εστίασης κλπ.) ενώ δεν αναπτύσσονται **θεματικές πρωτοβουλίες** επιχειρηματιών για τη σύνδεση των τοπικών προϊόντων με τον τουρισμό (π.χ. εκθετήρια). Αξίζει να επισημανθεί ότι παρά το γεγονός ότι στην περιοχή παρέμβασης παράγονται εξαιρετικής ποιότητας κρασιά ΠΟΠ και ΠΓΕ σε πολλά εστιατόρια προσφέρονται κρασιά και τυποποιημένα προϊόντα παραγόμενα σε άλλες περιοχές της χώρας.

5. Ελλείψεις και υστέρηση ποιότητας τουριστικών υπηρεσιών και διαφοροποίησης των πόρων – Υψηλή εποχικότητα και εξάρτηση από ημεδαπούς επισκέπτες

Παρά το γεγονός ότι το τουριστικό προφίλ της περιοχής παρέμβασης δεν είναι ενιαίο, μπορούν να επισημανθούν ορισμένες αδυναμίες που σε σημαντικό βαθμό ισχύουν για όλη την περιοχή.

Κάθε επιμέρους χωρική ενότητα προσφέρει μονοδιάστατα την κύρια τουριστική της πηγή («ήλιος-θάλασσα» στην παράκτια ζώνη, χειμερινός τουρισμός στα ορεινά) χωρίς εμπλουτισμό και διαφοροποίηση που θα μπορούσε να προσελκύσει διαφορετικού προφίλ επισκέπτες. Επίσης, παρά την ύπαρξη σημαντικών φυσικών και πολιτιστικών πόρων δεν έχουν οργανωθεί με συστηματικό τρόπο ο θαλάσσιος, αθλητικός, θρησκευτικός, οικολογικός, ιατρικός και συνεδριακός τουρισμός. Σημαντικές αδυναμίες παρατηρούνται επίσης στους τομείς πληροφόρησης, προβολής και προώθησης των επιμέρους τουριστικών προορισμών.

Τα παραπάνω έχουν ως αποτέλεσμα τη μεγάλη **εξάρτηση από συγκεκριμένες αγορές επισκεπτών (κυρίως ημεδαπούς)**, η οποία όμως έχει ως επακόλουθο αφενός την **υψηλή εποχικότητα**, αφετέρου τη μεγάλη ευαισθησία στην αρνητική οικονομική συγκυρία που βιώνει η ελληνική οικονομία τα τελευταία χρόνια, κάτι που φαίνεται και από τις συγκριτικά χαμηλές πληρότητες που παρατηρούνται τα τελευταία χρόνια (30,5% έναντι 47,4% στο σύνολο της επικράτειας).

Επιπλέον η πλειοψηφία των τουριστικών καταλυμάτων είναι **μέτριας κατάταξης** με βάση της προδιαγραφές του ΕΟΤ. Συγκεκριμένα το 85% των ξενοδοχείων ανήκουν στις κατηγορίες μέχρι 3 αστέρων και το 93% των ενοικιαζομένων δωματίων στις κατηγορίες μέχρι 3 κλειδιών ενώ είναι χαρακτηριστικό ότι η περιοχή δεν διαθέτει ξενοδοχείο πέντε (5) αστέρων.

Τα ανωτέρω συνηγορούν στο ότι υπάρχει ανάγκη ποιοτικής αναβάθμισης και εκσυγχρονισμού του τουρισμού, ειδικά στις παράκτιες περιοχές, καθώς και εμπλουτισμού του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος με νέες μορφές εναλλακτικού και ειδικού τουρισμού σε όλη την περιοχή παρέμβασης.

6. Έλλειψη δομών και θεσμών οργάνωσης της τοπικής επιχειρηματικότητας - Έλλειψη επιχειρηματικής συνεργασίας - Εσωστρέφεια

Στην περιοχή παρέμβασης παρατηρείται **έλλειμμα σε δομές πληροφόρησης και παροχή τεχνογνωσίας στον τομέα της επιχειρηματικότητας** και **έλλειμμα θεσμών στήριξης της**

επιχειρηματικής πρωτοβουλίας. Η LEADER ήταν η πρώτη κοινοτική πρωτοβουλία η οποία δημιούργησε κάποιες δομές στήριξης της τοπικής ανάπτυξης στην περιοχή.

Αλληλένδετο και ίσως αποτέλεσμα του προηγούμενου προβλήματος είναι και το φαινόμενο της **έλλειψης επιχειρηματικής συνεργασίας.** Σε πλήθος διαφορετικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, η συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων και η συνένωση δυνάμεων θα απέφερε οφέλη για όλες τις συνεργαζόμενες επιχειρήσεις καθώς και την τοπική κοινωνία και αγορά γενικότερα. Αντί αυτού και μάλλον κινούμενοι, οι επιχειρηματίες, από την επιθυμία τους να κυριαρχήσουν στην τοπική αγορά (εσωστρέφεια) παρατηρούνται φαινόμενα **κατασπατάλησης δυνάμεων** και πόρων.

Ειδικότερα στον αγροδιατροφικό τομέα η έλλειψη αποτελεσματικής συνεργασίας και κατανόησης ανάμεσα στους κρίκους της αγροδιατροφικής αλυσίδας, δυσχεραίνει τις προσπάθειες βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας των τοπικών αγροδιατροφικών προϊόντων. Οι παραγωγοί και οι έμποροι δε δείχνουν να έχουν ακόμα συνειδητοποιήσει τη σημασία των συμπράξεων και των συνεργειών ενώ συνεχίζουν να επικρατούν αντιλήψεις συγκεντρωτικού χαρακτήρα. Παρατηρείται επίσης έλλειψη οργανωμένων δομών αγροδιατροφικής σύμπραξης στις αγροτοπαραγωγικές περιοχές ενώ οι όποιες προσπάθειες εκπαίδευσης και δικτύωσης έχουν πραγματοποιηθεί είναι αποσπασματικές και ελλιπείς.

Μια πρώτη προσέγγιση στην εξάλειψη αυτής της αδυναμίας είναι η συστηματική υλοποίηση προγραμμάτων δημιουργίας άτυπων **δικτυώσεων** και **clusters** που θα συμβάλλουν τόσο στην εξοικονόμηση πόρων όσο και στην δημιουργία **οικονομικών κλίμακας** στο κόστος λειτουργίας, παραγωγής, διακίνησης.

Εκτός των παραπάνω ελλείψεων, ανεπάρκειες παρατηρούνται ιδιαίτερα στις ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές σε τομείς στήριξης της επιχειρηματικότητας, με την δραστηριοποίηση επιχειρήσεων και επαγγελματιών που να προσφέρουν τεχνογνωσία και εξωστρέφεια στην τοπική οικονομία.

7. Ανεπάρκεια βασικών υποδομών: Μεταφορές – Ενέργεια – Δίκτυα ύδρευσης και αποχέτευσης

Παρά τα σημαντικά έργα που έχουν λάβει τα τελευταία χρόνια για τη βελτίωση των υποδομών στην περιοχή παρέμβασης, συνεχίζουν να παρατηρούνται ανεπάρκειες και ελλείψεις στους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας και των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης.

Όσον αφορά τις **μεταφορές** παρουσιάζονται προβλήματα στο επαρχιακό οδικό δίκτυο, κυρίως στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, (ελλείψεις ασφαλτοστρωμένων δρόμων που να συνδέουν ορισμένα ορεινά χωριά με τα κεφαλοχώρια ή τις πόλεις, μέτρια βατότητα δρόμων, χαμηλό επίπεδο οδικής ασφάλειας), ενώ η σύνδεση του αεροδρομίου του Αράξου με την εθνική οδό κρίνεται ως προβληματική. Επίσης η παρατεταμένη αναστολή της λειτουργίας του σιδηροδρομικού μετρικού δικτύου Πύργος-Πάτρα-Κιάτο, λόγω της αδυναμίας ολοκλήρωσης των έργων έχει ως αποτέλεσμα έχει ουσιαστικά αποκόψει την περιοχή παρέμβασης από το σιδηροδρομικό δίκτυο της χώρας.

Όσον αφορά τις υποδομές **ενέργειας** βασική αδυναμία είναι η μη διείσδυση του φυσικού αερίου, γεγονός που υποδεικνύει ότι η παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμους πόρους είναι σημαντική τόσο για την περιοχή παρέμβασης, όσο και γενικότερα για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Όσον αφορά τη **διαχείριση αποβλήτων**, μολονότι η κατασκευή μονάδων επεξεργασίας υγρών αποβλήτων στην Πάτρα, το Αίγιο, τη ΒΙΠΕ Πατρών και την Κάτω Αχαΐα αντιμετώπισε σε κάποιο βαθμό τα μεγάλα προβλήματα που υπήρχαν στην περιοχή, εντοπίζονται ακόμη ελλείψεις στο αποχετευτικό σύστημα σε μικρότερους οικισμούς.

Όσον αφορά το **δίκτυο ύδρευσης**, υπάρχουν ακόμη οικισμοί στους οποίους απαιτείται εκσυγχρονισμός του δικτύου (π.χ. αντικατάσταση των αγωγών ύδρευσης) ή ακόμη και οικισμοί οι οποίοι υδροδοτούνται από γεωτρήσεις που χρήζουν ελέγχου ποιότητας του νερού.

8. Ανεπάρκεια κοινωνικών και πολιτιστικών υποδομών και υπηρεσιών στις ορεινές κυρίως περιοχές

Η περιοχή της Πάτρας παρά το γεγονός ότι σε μεγάλο βαθμό δεν ανήκει στην περιοχή παρέμβασης διαθέτει τον συντριπτικά μεγαλύτερο αριθμό κοινωνικών υποδομών που εξυπηρετούν σε σημαντικό βαθμό ολόκληρη την Π.Ε.

Στην περιοχή παρέμβασης (ΠΠ) καταγράφονται σημαντικές **ανισότητες χωρικής πρόσβασης κυρίως στις υπηρεσίες υγείας** (δημόσιου και ιδιωτικού τομέα) και **κοινωνικής πρόνοιας**. Η εξάρτηση των κατοίκων της ΠΠ από τη πρόσβαση σε υπηρεσίες που βρίσκονται στην Πάτρα (σε μικρότερο βαθμό από το Αίγιο) δημιουργεί προβλήματα απομόνωσης με συνέπεια να επιτείνεται η τάση εγκατάλειψης αυτών των περιοχών. Σημειώνεται επίσης ότι η περιοχή παρέμβασης υστερεί σημαντικά στον τομέα της ψυχοκινητικής στήριξης, καθώς δεν υπάρχει καμιά αντίστοιχη κοινωνική υποδομή.

Επίσης παρά την σημαντική πολιτιστική δραστηριότητα κατά τους θερινούς μήνες, οι μόνιμοι κάτοικοι της υπαίθρου στερούνται οργανωμένων και σύγχρονων υποδομών που θα δίνουν **ευκαιρίες ψυχαγωγίας/εκπαίδευσης μόνιμου και σταθερού χαρακτήρα**.

9. Αρνητικό οικονομικό περιβάλλον: Αυξημένη μείωση του ΑΕΠ - Υψηλή ανεργία (ιδιαίτερα των γυναικών) - Υποαπασχόληση - Χαμηλή χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα

Η Π.Ε. Αχαΐας παρά το γεγονός ότι διαθέτει το υψηλότερο κατά κεφαλή ΑΕΠ στην ΠΔΕ παρουσιάζει **τη μεγαλύτερη οικονομική επιδείνωση** από την αρχή της κρίσης τόσο ως προς το μέγεθος του ΑΕΠ όσο και ως προς τα επίπεδα ανεργίας. Συγκεκριμένα το κατά κεφαλή ΑΕΠ της Π.Ε. το 2013 είχε επιδεινωθεί σε σχέση με το 2008 (έτος έναρξης της οικονομικής κρίσης) κατά 30% ενώ το αντίστοιχο διάστημα το πανελλαδικό μέσο όρο είχε μειωθεί κατά 25%. Επιπλέον η ανεργία το 2008 ήταν 10,4% στην Π.Ε. ενώ το 2015 διαμορφώθηκε σε 35,1%, που συνιστά μια αύξηση 237,5%, ενώ την ίδια περίοδο η αντίστοιχη πανελλαδική αύξηση ήταν 217,9%. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 2015 η Π.Ε. Αχαΐας είχε **το δεύτερο υψηλότερο δείκτη ανεργίας στην Ελλάδα** μετά την Π.Ε. Καστοριάς. Από την παρουσίαση των παραπάνω δύο βασικών δεικτών είναι σαφές ότι η Π.Ε. έχει υποστεί ιδιαίτερα σημαντική οικονομική και κοινωνική επιβάρυνση τα χρόνια της κρίσης, οξύνοντας τις προϋπάρχουσες αναπτυξιακές και πληθυσμιακές ανισότητες.

Επισημαίνεται ότι **η ανεργία πλήττει σε μεγαλύτερο βαθμό τις γυναίκες από τους άνδρες**, με το φαινόμενο να είναι πιο έντονο στους δήμους Ερύμανθου (24% έναντι 15,6%), Καλαβρύτων (19,5% έναντι 14,5%) και Αιγιαλείας (22,8% έναντι 18,3%), γεγονός που υποδεικνύει την ανάγκη στοχευμένων δράσεων ενίσχυσης της απασχόλησης των γυναικών.

Σημαντικό είναι και το πρόβλημα της **υποαπασχόλησης** το οποίο επηρεάζει σχεδόν 1 στους 4 απασχολούμενους στην Π.Ε. Αχαΐας (23%) ενώ σε επίπεδο χώρας το ποσοστό των υποαπασχολούμενων είναι ελαφρώς μικρότερο (21,9%).

Μια βασική συνέπεια της οικονομικής κρίσης είναι η **ανεπάρκεια χρηματοδοτικών πόρων** (ιδιαίτερα τραπεζικών) για την στήριξη της ιδιωτικής επιχειρηματικότητας. Η συγκεκριμένη αδυναμία είναι καθοριστική στην προσπάθεια υπέρβασης της παρούσας οικονομικής κρίσης και επηρεάζει σημαντικά και τις προοπτικές της περιοχής παρέμβασης.

2.3. Ευκαιρίες – προοπτικές

1. Ολοκλήρωση μεγάλων έργων (ΕΣΠΑ 2014-2020)

Τα **μεγάλα έργα μεταφορικών υποδομών** που βρίσκονται σε εξέλιξη στην ευρύτερη περιοχή της Αχαΐας, η Ολυμπία Οδός, η Ιόνια Οδός, η Νέα Σιδηροδρομική Γραμμή Κορίνθου - Πατρών, η επέκταση του Προαστιακού Σιδηρόδρομου της Πάτρας, η Μικρή Περιμετρική της Πάτρας, η αναβάθμιση του αεροδρομίου του Αράξου και το Φράγμα Πείρου - Παράπειρου, δημιουργούν ένα νέο αναπτυξιακό περιβάλλον και σημαντικές ευκαιρίες οικονομικής ανάπτυξης. Ειδικότερα, με τα έργα αυτά θα καταστεί δυνατή:

- η ανάδειξη της Αχαΐας ως διεθνούς **διαμετακομιστικού και εμπορευματικού κόμβου** και πόλου ανάπτυξης,
- η ανάπτυξη των **διεθνών εμπορευματικών ροών και μεταφορών** με πλήρη αξιοποίηση του λιμένα Πατρών και της σιδηροδρομικής γραμμής υψηλών ταχυτήτων Αθηνών – Κορίνθου – Πατρών σε συνδυασμό με τη δημιουργία διεθνούς εμπορευματικού πάρκου στην Ευρύτερη Περιοχή Πατρών,
- ο μετασχηματισμός της Αχαΐας σε **ένα κομβικό σημείο διασύνδεσης εθνικών και διεθνών μεταφορών** που θα λειτουργεί ως: νότια και δυτική πύλη της χώρας προς την Κεντρική Μεσόγειο, κεντρικός πόλος ανάπτυξης στον αναπτυξιακό άξονα Αδριατικής – Ιονίου, σταυροδρόμι συνδυασμένων μεταφορών στο εσωτερικό της χώρας που φέρνει πιο κοντά την Κεντρική Ελλάδα με την Πελοπόννησο (Διαγώνιος άξονας Αντίρριο-Λαμία), το Βορρά (Ηπειρος) στο Νότιο (Πελοπόννησος) με τον υπό ανάπτυξη Δυτικό Άξονα, τη ζεύξη Ρίου – Αντιρρίου και τον εγκάρσιο οδικό άξονα Πάτρα-Τρίπολη, εμπορευματικός – διαμετακομιστικός κόμβος στο χώρο της Ν.Α. Ευρώπης (Νότιο Μεσογειακό Τόξο) με επίκεντρο το λιμάνι της Πάτρας και
- η επίλυση του προβλήματος **υδροδότησης** της ΒΙ.ΠΕ. και της Κάτω Αχαΐας.

Με την υλοποίηση των μεγάλων αυτών έργων υποδομών εξασφαλίζεται η **άρση της γεωγραφικής απομόνωσης** με όλες τις περιοχές της Περιφέρειας αλλά και με άλλες Περιφέρειες, μειώνονται οι χρόνοι διαδρομής, διευκολύνεται η δημιουργία τουριστικού ρεύματος, μειώνεται το κόστος μεταφοράς εμπορευμάτων και κατ' επέκταση ενισχύεται η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, γεγονός που έχει θετικά πολλαπλασιαστικά οφέλη για τις τοπικές οικονομίες.

2. Αξιοποίηση των αυξημένων τουριστικών αφίξεων από το εξωτερικό

Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, με βάση όλους τους διαθέσιμους δείκτες, υπάρχει μια σημαντική αύξηση αλλοδαπών τουριστών. Η πλεονεκτική γεωγραφική θέση της περιοχής παρέμβασης και η παρουσία του αεροδρομίου του Αράξου και του Λιμανιού της Πάτρας προσδίδουν δυνατότητες αξιοποίησης του συγκεκριμένου ρεύματος ώστε να αντισταθμιστεί η μειωμένη κίνηση από ημεδαπούς επισκέπτες. Επιπλέον η περιοχή παρέμβασης διαθέτει το πλεονέκτημα της ασφάλειας εξαιτίας του γεγονότος ότι βρίσκεται στα δυτικά της χώρας μακριά από πιθανές εστίες προβλημάτων που επηρεάζουν αρνητικά τους τουριστικούς επισκέπτες.

Προκειμένου να αξιοποιηθεί η συγκεκριμένη δυνατότητα θα πρέπει να υλοποιηθούν πολιτικές που να διαφοροποιούν το τουριστικό προϊόν της περιοχής και να στοχεύουν σε συγκεκριμένες αγορές του εξωτερικού.

3. Αξιοποίηση φυσικών και πολιτιστικών πόρων για τη θεμελίωση νέων πόλων προσέλκυσης επισκεπτών

Το ιδιαίτερα πλούσιο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον της περιοχής, προσφέρει τη δυνατότητα **εμπλουτισμού / αναβάθμισης του παράκτιου τουρισμού** και τη **σύνδεσή του με εναλλακτικές και ειδικές μορφές τουρισμού στην ορεινή ενδοχώρα**. Συγκεκριμένα:

- Στη **ζώνη από το ακρωτήριο Αράξου κατά μήκος των ακτών του Ιονίου μέχρι τα όρια του νομού Ηλείας** η ύπαρξη περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλους (βιότοπος Δάσους Στροφιλιάς, λιμνοθάλασσες Αράξου και Προκόπου, Έλος Λάμιας), σε συνδυασμό με το γεγονός ότι ο αριθμός των επισκεπτών υπολείπεται σημαντικά της φέρουσας ικανότητας της περιοχής, δημιουργεί τις προϋποθέσεις για ανάπτυξη ήπιας μορφής οικοτουριστικών δραστηριοτήτων που να αναδεικνύουν και να προστατεύουν το τοπικό οικοσύστημα.
- Στις **ορεινές περιοχές των Δήμων Αιγιαλείας και Καλαβρύτων**, η παρουσία περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλους και μνημείων μεγάλης ιστορικής αξίας, επιτρέπει την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού (αγροτουρισμός, πολιτιστικός τουρισμός, αθλητικός τουρισμός).
- Στις **ημιορεινές περιοχές των Δήμων Αιγιαλείας και Δυτικής Αχαΐας** η ύπαρξη σημαντικών εκτάσεων με αμπελοκαλλιέργειες παραγωγής οίνων ΠΟΠ/ΠΓΕ καθώς επίσης και επισκέψιμων οινοποιείων, επιτρέπει την ανάπτυξη του οινοτουρισμού.
- Στην παραλιακή ζώνη της **Αιγιαλείας** και της Δυτικής **Αχαΐας**, υπάρχουν μικροί κολπίσκοι (Ψαθόπυργος, Παναγοπούλα, Αλυκές) που αποτελούν ιδανικές τοποθεσίες για την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού (αλιευτικός, καταδυτικός, θαλασσίων σπορ κλπ.), ενισχύοντας έτσι την οικονομία των περιοχών αυτών.

Επίσης η παρουσία βυζαντινών εκκλησιών και μοναστηριών σε όλη την περιοχή παρέμβασης, δημιουργούν τις προϋποθέσεις αξιοποίησης του **θρησκευτικού τουρισμού**, ο οποίος αποτελεί έναν ανερχόμενο κλάδο που αριθμεί πάνω από 300 χιλ. εγχώριους επισκέπτες κάθε χρόνο, ενώ απευθύνεται και σε σημαντικές αγορές του εξωτερικού όπου υπάρχουν ορθόδοξοι πληθυσμοί. Μολονότι βρίσκεται εκτός της περιοχής παρέμβασης ο Ι.Ν. του Αγίου Ανδρέα (πόλη της Πάτρας), θα μπορούσε να αποτελέσει πόλο έλξης τουριστών από τη Ρωσία και την Ανατολική Ευρώπη καθώς θεωρείται ιδρυτής των εκκλησιών τους.

4. Κίνητρα/προϋποθέσεις επιστροφής στην ύπαιθρο εξαιτίας της οικονομικής κρίσης

Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, η μείωση της απασχόληση στον πρωτογενή τομέα, ήταν σαφώς μικρότερη σε σχέση με άλλους τομείς της οικονομίας, ενώ η αύξηση της ανεργίας στις περιοχές της υπαίθρου, ήταν αισθητά μικρότερη σε σχέση με τις αστικές περιοχές.

Η μεγαλύτερη «ανθεκτικότητα» των αγροτικών περιοχών σε συνδυασμό με τη διατήρηση των οικογενειακών δεσμών, την κατοχή γεωργικής γης στην επαρχία, καθώς και την προσδοκία για χαμηλότερο κόστος ζωής, έχουν **αυξήσει την «ελκυστικότητα» της προοπτικής επιστροφής στην ύπαιθρο**, ιδιαίτερα ανάμεσα σε νέους ανέργους. Εάν αυτό μετατραπεί σε ξεκάθαρη τάση – κάτι που προς το παρόν βέβαια δεν τεκμαίρεται – τότε θα μπορούσαν να δημιουργηθούν οι **προϋποθέσεις για αναστροφή της πληθυσμιακής συρρίκνωσης και βελτίωσης των δημογραφικών δεικτών** της περιοχής παρέμβασης.

Θετικό ρόλο προς την αυτήν την κατεύθυνση, αναμένεται να παίξουν τα **κίνητρα που παρέχονται στα πλαίσια του ΠΑΑ**, τόσο για εγκατάσταση νέων αγροτών όσο και για την ενθάρρυνση της διαφοροποίησης της αγροτικής οικονομίας και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στον αγροτικό χώρο, αφού η «επιθυμία επιστροφής» δεν ταυτίζεται αποκλειστικά με την ενασχόληση με την γεωργία.

5. Αναπροσανατολισμός του πρωτογενούς τομέα σε επώνυμα, βιολογικά και πιστοποιημένα προϊόντα αξιοποιώντας τη στροφή των καταναλωτικών προτιμήσεων και το σχετικό ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο για τα προϊόντα ποιότητας

Τα τελευταία χρόνια σε αρκετές αγορές, κυρίως του εξωτερικού αλλά σε κάποιο βαθμό και της Ελλάδας, παρατηρείται αυξημένο καταναλωτικό ενδιαφέρον για τα τοπικά ποιοτικά προϊόντα διατροφής αλλά και τα προϊόντα με περιβαλλοντική αξία (βιολογικά προϊόντα). Η σταδιακή στροφή των καταναλωτικών προτιμήσεων σε συνδυασμό με τη θεσμοθέτηση ενός ευρωπαϊκού κανονιστικού πλαισίου για την προστασία και ανάδειξη των προϊόντων ποιότητας διαμορφώνει ευνοϊκές συνθήκες για τον **αναπροσανατολισμό και την αναδιάρθρωση του πρωτογενούς τομέα με την παραγωγή επώνυμων τοπικών προϊόντων που να αξιοποιούν τα εγγενή συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής.**

Ειδικότερα σε ότι αφορά τα **βιολογικά προϊόντα** επισημαίνεται ότι παρά το γεγονός ότι έχουν προς το παρόν σχετικά μικρή διείσδυση στην ελληνική και τοπική αγορά, εν μέρει λόγω της υψηλής τιμής και ελλιπούς προώθησης, οι συνθήκες για την περαιτέρω ανάπτυξή της βιολογικής γεωργίας στην περιοχή παρέμβασης είναι θετικές, αφού εκτός των ευνοϊκών κλιματολογικών και εδαφολογικών συνθηκών υπάρχει **έντονο ενδιαφέρον για επιχειρηματική δραστηριοποίηση** στον κλάδο, όχι μόνο από αγρότες αλλά και από κατοίκους αστικών περιοχών ευαισθητοποιημένους σε θέματα περιβάλλοντος (όπως αποδεικνύεται και από την αύξηση κατά 178% των βιολογικά καλλιεργούμενων εκτάσεων μεταξύ 1999 και 2009). Επίσης θα πρέπει να επισημανθεί ότι, αν και ο βαθμός πιστοποίησης των κτηνοτροφικών μονάδων της περιοχής είναι μικρός, το μεγαλύτερο ποσοστό της παραγωγής **γίνεται εκ των πραγμάτων με βιολογικό τρόπο.**

Όσον αφορά τα **προϊόντα γεωγραφικής ένδειξης** η πρώτη σημαντική ευκαιρία που εντοπίζεται στην περιοχή παρέμβασης είναι η **αύξηση των πιστοποιημένων καλλιεργειών και μεταποιητικών μονάδων** κάτι που βέβαια απαιτεί την πραγματοποίηση επενδύσεων για τον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων αλλά και τεχνογνωσία προκειμένου να αντιμετωπιστεί η πολύπλοκη γραφειοκρατική διαδικασία που απαιτείται. Μια δεύτερη ευκαιρία είναι η **ένταξη στα μητρώα της Ε.Ε. νέων προϊόντων που έχουν τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά για την ένταξή τους στο μητρώο προϊόντων ΠΟΠ-ΠΓΕ** (όπως ενδεικτικά το ελαιόλαδο και γαλακτοκομικά προϊόντα,) και ιδιαίτερα η χρήση της προαιρετικής ένδειξης ποιότητας **«προϊόν ορεινής παραγωγής»** σύμφωνα με τον Καν. 1151/2012, για χαρακτηριστικά προϊόντα των ορεινών περιοχών (ενδεικτικά αναφέρονται τα γαλακτοκομικά προϊόντα, το ελαιόλαδο, ο οίνος, τα ζυμαρικά, η ροδοζάχαρη), ώστε να αποκτήσουν διεθνή αναγνώριση, να αυξηθεί η εμπορική τους αξία και να δοθεί ώθηση στην εξαγωγική δραστηριότητα της περιοχής.

6. Ενίσχυση της συνεργασίας και της κοινωνικής οικονομίας αξιοποιώντας το νέο θεσμικό πλαίσιο που αφορά τις συλλογικές μορφές επιχειρηματικότητας (συνεταιρισμοί, Ο.Π., κοινωνικές επιχειρήσεις)

Σημαντική ευκαιρία για **την ενίσχυση της επιχειρηματικής συνεργασίας** στην περιοχή παρέμβασης αποτελούν οι πρόσφατες νομοθετικές πρωτοβουλίες αναφορικά με τις συλλογικές μορφές επιχειρηματικότητας.

Συγκεκριμένα η θεσμοθέτηση της **Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης (Κοιν.Σ.Επ.)** με το Ν. 4019/2011 για την «Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα», παρέχει νέες ευκαιρίες για την κοινωνική διεύρυνση της επιχειρηματικής πρωτοβουλίας με τη δημιουργία «κοινωνικά προσανατολισμένης επιχειρηματικότητας», αυξάνοντας ταυτόχρονα τις δυνατότητες απασχόλησης για άτομα που προέρχονται από τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού. Η κοινωνική οικονομία αντιπροσωπεύει στην Ε.Ε. περίπου το 6% της συνολικής απασχόλησης, ενώ στη χώρα μας μόλις το 1,8%, ωστόσο παρουσιάζει ανοδική τάση. Στο πλαίσιο του σχεδιασμού του Υπ. Εργασίας προβλέπεται η υποστήριξη του τομέα της κοινωνικής οικονομίας με τη δημιουργία μηχανισμών

υποστήριξης καθώς και με θεσμικές παρεμβάσεις. Ο νέος αυτός θεσμός μπορεί να αξιοποιηθεί ως **εναλλακτική προοπτική επιχειρηματικότητας και απασχόλησης** στην περιοχή.

Επίσης στο νέο νόμο 4384/2016 με τίτλο «**Αγροτικοί Συνεταιρισμοί**, μορφές συλλογικής οργάνωσης του αγροτικού χώρου και άλλες διατάξεις» περιέχονται βασικές διατάξεις-αλλαγές που αφορούν στη μείωση του ελάχιστου αριθμού μελών για τη σύσταση συνεταιρισμών, ενώ παράλληλα απλοποιούν και διευκολύνουν τη διαδικασία σύστασης.

7. Ο σχεδιασμός νέων δομών οργάνωσης και υποστήριξης του αγροδιατροφικού τομέα

Σημαντική ευκαιρία ανάπτυξης της αγροτικής οικονομίας της περιοχής παρέμβασης αποτελεί και ο σχεδιασμός νέων δομών οργάνωσης και υποστήριξης του αγροδιατροφικού τομέα σε Περιφερειακό επίπεδο. Συγκεκριμένα, με το **επιχειρησιακό σχέδιο «Καλάθι προϊόντων Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας»**, το οποίο απαρτίζεται από χαρακτηριστικά προϊόντα της περιοχής, επιδιώκεται η προώθηση των προϊόντων με περιφερειακό σήμα (brand name), η υποστήριξη, έρευνα, εκπαίδευση, προβολή και παροχή κινήτρων για τα εν λόγω προϊόντα, καθώς και η ανάδειξη της ιδιαίτερης ταυτότητας της περιοχής. Στο πλαίσιο του «Καλαθιού προϊόντων ΠΔΕ» προβλέπονται υποστηρικτικές αναπτυξιακές δράσεις όπως η σύσταση «**Αγροδιατροφικής Σύμπραξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας**» με τη συμμετοχή βασικών φορέων της περιοχής που εμπλέκονται στην αγροδιατροφική αλυσίδα, καθώς και ο σχεδιασμός **Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας** για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Η Αγροδιατροφική Σύμπραξη θα αποτελέσει ουσιαστικά μια συμφωνία για εθελοντική συνεργασία μεταξύ παραγωγών, επαγγελματιών και συλλογικών φορέων που δραστηριοποιούνται στον αγροδιατροφικό τομέα της Περιφέρειας, με όραμα την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη μέσω της προώθησης χαρακτηριστικών τοπικών προϊόντων στην εγχώρια και διεθνή αγορά.

Παράλληλα, στο πλαίσιο του Καλαθιού Προϊόντων ΠΔΕ, προβλέπεται η λειτουργία **Δημοπρατηρίου αγροτικών προϊόντων** στην περιοχή, το οποίο θα αποτελέσει μια σύγχρονη δομή εμπορίας και προώθησης των αγροτικών προϊόντων με όρους υγιούς ανταγωνισμού και διαφάνειας στις συναλλαγές. Με τη λειτουργία του αναμένεται να εξασφαλιστεί η διάθεση των παραγόμενων προϊόντων στην αγορά σε καλύτερες τιμές παραγωγού, ο εφοδιασμός των καταναλωτών με φθηνά και εγγυημένης ταυτότητας και ποιότητας προϊόντα και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στον αγροδιατροφικό τομέα της περιοχής.

Το Καλάθι Προϊόντων ΠΔΕ και τα αναπτυξιακά του εργαλεία αποτελούν σημαντική ευκαιρία για την ανάπτυξη του αγροδιατροφικού τομέα της περιοχής παρέμβασης, αφού ο κύριος στόχος της εφαρμογής του είναι η **προώθηση των χαρακτηριστικών τοπικών προϊόντων ποιότητας στις ελληνικές και ξένες αγορές**.

2.4. Απειλές – κίνδυνοι

1. Στασιμότητα ή και επιδείνωση του οικονομικού περιβάλλοντος - Αδυναμία απορρόφησης πόρων – Μη ολοκλήρωση των μεγάλων έργων

Ίσως η πιο σημαντική απειλή που αντιμετωπίζει όχι μόνο η περιοχή παρέμβασης αλλά και ολόκληρη η χώρα, είναι η **στασιμότητα ή και η επιδείνωση των οικονομικών συνθηκών**. Μια τέτοια προοπτική είναι εξαιρετικά αρνητική και θα θέσει σε μεγάλη δοκιμασία την κοινωνική και οικονομική ζωή, θα οδηγήσει σε νέα **αύξηση της ανεργίας** και σε **αναβολή ή ματαίωση επενδυτικών σχεδίων** λόγω αβεβαιότητας και έλλειψης χρηματοδοτικών πόρων. Ειδικότερα σε ότι αφορά τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, η **έλλειψη ρευστότητας** θα δυσχεράνει την κάλυψη της ίδιας συμμετοχής με αποτέλεσμα να καταστεί **δύσκολη η απορρόφηση πόρων**. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο η υλοποίηση του προγράμματος CLLD/LEADER θα δυσκολευτεί να επιτύχει τους προσδοκώμενους στόχους του.

Άμεσα συνδεδεμένη με τους ανωτέρω κινδύνους, είναι και η **μη έγκαιρη ολοκλήρωση και λειτουργία μιας σειράς σημαντικών έργων υποδομής** (Ολυμπία και Ιόνια οδός, νέα σιδηροδρομική γραμμή Κορίνθου-Πατρών, η επέκταση του προαστιακού σιδηρόδρομου της Πάτρας, η λειτουργία εμπορικού τμήματος στο λιμάνι της Πάτρας κλπ). Τα συγκεκριμένα έργα είναι απαραίτητα προκειμένου να βελτιωθούν οι εμπορικές μεταφορές και να διευκολυνθεί η πρόσβαση σε περιοχές της υπαίθρου ιδιαίτερα, με αφετηρία την Αθήνα. Η μη υλοποίηση τους κατά συνέπεια θα έχει αρνητικές συνέπειες σε όλους τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, ιδιαίτερα όμως στον τουρισμό, στο εμπόριο και στις μεταφορές.

2. Μείωση βαθμού ελκυστικότητας της περιοχής λόγω υποβάθμισης του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος και απώλεια των συγκριτικών της πλεονεκτημάτων

Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος από οικιστικά απόβλητα παραγωγικών δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται στην περιοχή μελέτης, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται η βιομηχανία, η γεωργία, η κτηνοτροφία, καθώς και η άναρχη οικιστική ανάπτυξη και οι συγκρούσεις χρήσεων γης ιδίως στον παράκτιο χώρο που οδηγούν στην σταδιακή υποβάθμιση των φυσικών πόρων (ευαίσθητες περιοχές, σπάνια οικοσυστήματα, υδάτινοι αποδέκτες κτλ.), δημιουργούν κινδύνους **σταδιακής απώλειας συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής**.

Ειδικότερα όσον αφορά τον **πρωτογενή τομέα**, βασική προτεραιότητα αποτελεί η προστασία και ανάδειξη της γης υψηλής παραγωγικότητας, για αυτό το λόγο ο υπό διαμόρφωση χωροταξικός σχεδιασμός για την περιοχή προβλέπει μέτρα και ρυθμίσεις που περιορίζουν δραστικά την κατάτμησή της.

Η συνεχιζόμενη επιβάρυνση του περιβάλλοντος από τα κατάλοιπα των διάφορων οικονομικών δραστηριοτήτων, δρα ανασταλτικά στην ανάδειξη και προώθηση του τοπικού **τουριστικού προϊόντος**. Το πρόβλημα θα προκύπτει πιο έντονο για τις περιοχές που χαρακτηρίζονται από σημαντικό βαθμό επισκεψιμότητας (κυρίως τις παράκτιες αναπτυσσόμενες τουριστικά ζώνες), γεγονός που επιτείνει την ανάγκη εκτόνωσης της τουριστικής κίνησης προς την ορεινή ενδοχώρα.

Επισημαίνεται ότι αναμένονται σημαντικές πιέσεις στο περιβάλλον με μεσομακροπρόθεσμες μεταβολές χρήσεων γης από τα προγραμματισμένα μεγάλα έργα μεταφορών, τα οποία θα ασκήσουν σημαντικές επιρροές στην αναπτυξιακή διαδικασία της περιφέρειας, είναι δε αναγκαίο να προβλεφθούν κατάλληλες ρυθμίσεις για τη βιώσιμη ενσωμάτωσή τους στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον.

3. Συνέχιση της συρρίκνωσης και απώλεια ανταγωνιστικότητας στον πρωτογενή τομέα

Ο πρωτογενής τομέας έχει να αντιμετωπίσει ένα συνεχώς πιο ανταγωνιστικό διεθνές περιβάλλον ενώ η τάση μείωσης των ενισχύσεων στα πλαίσια της ΚΑΠ θέτει ζητήματα βιωσιμότητας για πολλές εκμεταλλεύσεις. Ο πολυκερματισμός του κλήρου, η χαμηλή παραγωγικότητα και η ανεπαρκής

προώθηση, δυσχεραίνουν την αντιμετώπιση των συγκεκριμένων προκλήσεων. Επιπλέον ο αγροτικός τομέας δεν παρουσιάζεται ως ελκυστικός στις νεότερες γενιές, με αποτέλεσμα να υπάρχει χαμηλή συμμετοχή των νέων ηλικιών.

Πέρα από τις προφανείς οικονομικές επιπτώσεις (απώλεια εισοδήματος, αύξηση εξάρτησης από εισαγωγές) η συνέχιση της τάσης εγκατάλειψη της γεωργικής γης θα έχει και περιβαλλοντικές – κοινωνικές συνέπειες καθώς αναμένεται να οδηγήσει μεταξύ άλλων σε διάβρωση εδαφών και να επιδεινώσει το κύμα εσωτερικής μετανάστευσης και εγκαταλείψεις της υπαίθρου.

Υπάρχει συνεπώς ανάγκη λήψης μέτρων αναζωογόνησης του πρωτογενούς τομέα με τη στήριξη επενδύσεων αλλά και ενθάρρυνση της διαφοροποίησης της παραγωγής ώστε να αξιοποιηθούν να συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής παρέμβασης (κλίμα, ποιοτικά προϊόντα κλπ.).

4. Απώλεια ανταγωνιστικότητας τουριστικού τομέα

Τα τελευταία χρόνια η αύξηση των τουριστικών αφίξεων στην χώρα έχει οδηγήσει σε έναν έντονο εγχώριο ανταγωνισμό μεταξύ των περιφερειών. Τα επόμενα χρόνια, σύμφωνα με σχετική μελέτη του ΣΕΤΕ (Τουριστικός Στρατηγικός Σχεδιασμός 2021), αναμένεται διψήφια ποσοστιαία αύξηση των επισκεπτών στην χώρα. Αυτό αναμένεται να οδηγήσει σε καλύτερες υπηρεσίες για τους επισκέπτες, για τις περιοχές που θα επενδύσουν στοχευμένα και με προσδιορισμένη στρατηγική.

Η ανεπαρκής οργάνωση και αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, η ελλιπής προβολή στις αγορές του εξωτερικού, η υψηλή εποχικότητα, η υστέρηση σε τουριστικά καταλύματα υψηλού επιπέδου, η μη διαφοροποίηση και παροχή ποικίλων τουριστικών υπηρεσιών και η μη ανάπτυξη του θεματικού τουρισμού μπορεί να οδηγήσει συνολικά την περιοχή παρέμβασης σε απώλεια ανταγωνιστικότητας σε σχέση με άλλους εγχώριους ή και διεθνείς τουριστικούς προορισμούς.

5. Κίνδυνοι από την περιθωριοποίηση, τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό

Η οικονομική επιδείνωση των τελευταίων χρόνων έχει επιφέρει μια σειρά προβλήματα στην κοινωνική συνοχή. Τα ποσοστά φτωχοποίησης είναι τα υψηλότερα στην Ευρώπη, ενώ η υψηλή ανεργία οδηγεί στην κοινωνική περιθωριοποίηση. Επιπλέον, οι περικοπές στις κοινωνικές δαπάνες λόγω της περιοριστικής δημοσιονομικής πολιτικής έχει οδηγήσει ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες στον αποκλεισμό από δομές φροντίδας και περίθαλψης. Τα φαινόμενα αυτά είναι σαφώς πιο έντονα στις αστικές περιοχές τα τελευταία χρόνια ωστόσο, με βάση τα επίσημα στοιχεία, υπάρχει σημαντικό πρόβλημα φτώχειας και κοινωνικό-οικονομικής περιθωριοποίησης και στις περιοχές της υπαίθρου.

Τα παιδιά, οι ηλικιωμένοι, οι γυναίκες, οι μονογονεϊκές οικογένειες, οι άνεργοι, τα άτομα με ειδικές ανάγκες και οι μετανάστες αποτελούν τις πιο χαρακτηριστικές ομάδες κινδύνου. Με βάση τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ και της ΓΓΠΣ για το έτος 2012 σε ολόκληρη την Π.Ε. Αχαΐας ποσοστό 20,47%, με βάση εισοδηματικά κριτήρια, ζει με κίνδυνο φτώχειας.

Η ύπαρξη τοπικών κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς, με πρόνοια για τις ευπαθείς ομάδες και τους μακροχρόνια άνεργους είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την οικονομική επιβίωση. Η τοπική στρατηγική θα πρέπει να ανταποκριθεί με συγκεκριμένες δράσεις στην παραπάνω ανάγκη καθότι αποτελεί και στρατηγική προτεραιότητα του ΠΑΑ.

3. ΣΤΟΧΟΙ - ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Στο παρόν Κεφάλαιο καθορίζονται οι στόχοι του τοπικού προγράμματος της προσέγγισης CLLD/ LEADER για την περιοχή παρέμβασης, καθώς και η στρατηγική που υιοθετείται για την επίτευξη των στόχων αυτών. Για τον καθορισμό των στόχων και της στρατηγικής ελήφθησαν υπόψη τα ακόλουθα στοιχεία:

- Τα αποτελέσματα της αποτύπωσης της υφιστάμενης κατάστασης για την περιοχή παρέμβασης.
- Τα αποτελέσματα της ανάλυσης SWOT.
- Το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης – ΕΣΠΑ 2014-2020.
- Το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014 – 2020 (ΠΑΑ 2014 - 2020), με έμφαση στο Μέτρο 19.
- Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας 2014-2020 (ΕΠΑΛΘ 2014 – 2020), με έμφαση στην Προτεραιότητα 4.
- Οι κατευθύνσεις της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» της ΕΕ, ιδίως σε ό,τι αφορά στην επίτευξη του στόχου για «έξυπνη, αειφόρο και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη».
- Οι εισηγήσεις και οι απόψεις των τοπικών φορέων και του γενικού πληθυσμού της περιοχής παρέμβασης, όπως αυτές προέκυψαν από τις ενέργειες διαβούλευσης.

Η προτεινόμενη περιοχή LEADER βρίσκεται στην Πελοπόννησο και καταλαμβάνει το μεγαλύτερο τμήμα του νομού Αχαΐας. Ανήκει διοικητικά στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και συμπεριλαμβάνει 5 δήμους.

Η προτεινόμενη παρέμβαση αποτελεί **λογική συνέχεια των προηγούμενων προγραμμάτων** που πραγματοποιήθηκαν στην περιοχή στα πλαίσια της πρωτοβουλίας LEADER:

- **LEADER+ «Αχαιών Πολίσματα: Κύκλοι εποχών»** με βασικό θέμα την «ήπια τουριστική ανάπτυξη της περιοχής με την ανάδειξη των φυσικών, ιστορικών και πολιτισμικών στοιχείων, αλλά και την παράλληλη αξιοποίηση των σημαντικών τοπικών προϊόντων που θα ενισχύσουν την τοπική οικονομία και την προστιθέμενη αξία της περιοχής παρέμβασης».
- **LEADER 2007-13** με θέμα συσπείρωσης την «ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της οικονομικής βάσης της περιοχής, μέσω της ανάδειξης και προαγωγής των συγκριτικών της πλεονεκτημάτων και την ενίσχυση του ρόλου της σε σχέση με την ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής».

Σε σχέση με την προηγούμενη προγραμματική περίοδο **η περιοχή έχει διευρυνθεί με την προσθήκη ορεινών περιοχών** που αποτελούσαν προγραμματικές περιοχές ΟΠΑΑΧ. Αυτή η προσθήκη αναμένεται να ενισχύσει τον ορεινό και μειονεκτικό χαρακτήρα της περιοχής ενώ παράλληλα θα αυξήσει και το βαθμό διαφοροποίησης. Βασικός στόχος της προτεινόμενης παρέμβασης είναι **να μετατρέψει αυτήν την πρόκληση σε ευκαιρία**, διαμορφώνοντας τις συνθήκες εκείνες που να αναδεικνύει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής.

Η ανάλυση SWOT έδειξε ότι η οικονομία της περιοχής παρέμβασης στηρίζεται στη **σημαντική γεωπολιτική θέση** που διαθέτει στα πλαίσια του διαμετακομιστικού εμπορίου αλλά και λόγω της γειννίας με μεγάλα αστικά κέντρα, την ύπαρξη ενός **δυναμικού αγροδιατροφικού τομέα** με δυνατότητα παραγωγής προϊόντων υψηλής ποιότητας, την **μακρά παράδοση στη μεταποιητική δραστηριότητα**, την δυνατότητα προσφοράς **ποικιλίας τουριστικών προορισμών** και τη λειτουργία ενός εξαιρετικά αξιόλογου εύρους **επιστημονικών και εκπαιδευτικών υποδομών** που σε πολλές περιπτώσεις είναι διεθνώς αναγνωρισμένο. Από την άλλη πλευρά τα συγκεκριμένα **συγκριτικά πλεονεκτήματα δεν έχουν αξιοποιηθεί επαρκώς**, είτε λόγω της ανεπάρκειας των υφιστάμενων υποδομών, είτε λόγω της απουσίας θεσμών οργάνωσης της τοπικής επιχειρηματικότητας και την έλλειψη επιχειρηματικής συνεργασίας. Συγκεκριμένα **κατά την ανάλυση SWOT εντοπίστηκαν οι ακόλουθες ανάγκες**.

- A1. Δημιουργία προϋποθέσεων για αναστροφή της πληθυσμιακής συρρίκνωσης και τη **βελτίωση των δημογραφικών δεικτών** της περιοχής παρέμβασης
- A2. Αναβάθμιση του **ανθρώπινου κεφαλαίου** και ενίσχυση των ευκαιριών εκπαίδευσης
- A3. Διεύρυνση των **ευκαιριών απασχόλησης**, ιδιαίτερα για ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού (γυναίκες, νέοι)
- A4. Αύξηση της **καθετοποίησης** και ενίσχυση της **παραγωγικότητας** του αγροδιατροφικού κλάδου
- A5. Αξιοποίηση του «**ποιοτικού αποθέματος**» της πρωτογενούς παραγωγής - αύξηση των πιστοποιημένων παραγωγικών μονάδων και ένταξη στα μητρώα νέων προϊόντων που έχουν τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά.
- A6. Αναβάθμιση **ποιότητας τουριστικού προϊόντος** – εκσυγχρονισμός τουριστικών υποδομών
- A7. Μείωση **εποχικότητας** τουριστικής κίνησης - επέκτασης της τουριστικής περιόδου
- A8. Μείωση εξάρτησης από ημεδαπούς επισκέπτες - αξιοποίηση των αυξημένων τουριστικών αφίξεων από το εξωτερικό
- A9. Διασύνδεση των τουριστικών προορισμών και θεμελίωση νέων πόλων προσέλκυσης επισκεπτών ώστε να υπάρξει **διάχυση των τουριστικών ροών**
- A10. **Διασύνδεση του τουρισμού με την τοπική οικονομία** και κυρίως με τον αγροδιατροφικό τομέα
- A11. Διεύρυνση-διαφοροποίηση της **παραγωγικής βάσης**
- A12. Αντιμετώπιση των φυσικών και ανθρωπογενών **περιβαλλοντικών πιέσεων**
- A13. Ορθολογική-βιώσιμη διαχείριση των πολύτιμων και ευαίσθητων **φυσικών πόρων** της περιοχής παρέμβασης
- A14. Προστασία και ανάδειξη της **πολιτιστικής κληρονομιάς**
- A15. Μείωση της εξάρτησης της υπαίθρου και κυρίως των ορεινών περιοχών όσον αφορά την παροχή **κοινωνικών υπηρεσιών** και **υπηρεσιών αναψυχής**.
- A16. Αντιμετώπισης της **περιθωριοποίησης** ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού
- A17. Ενθάρρυνση **συνεργασίας** και της κοινωνικής οικονομίας
- A18. Εξασφάλιση βασικών **δημόσιων υποδομών** για την ενίσχυση της παραγωγικής βάσης

Με βάση τα ανωτέρω το αναπτυξιακό όραμα της προτεινόμενης παρέμβασης συνοψίζεται σε ένα **γενικό στόχο** που αφορά την **αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που διαθέτει η τοπική οικονομία για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ανάπτυξης και της απασχόλησης με όρους περιβαλλοντικής αειφορίας και κοινωνικής δικαιοσύνης.**

Η προτεινόμενη **στρατηγική** για την επίτευξη το συγκεκριμένου γενικού στόχου διαρθρώνεται περί **μία βασική θεματική κατεύθυνση** τοπικής ανάπτυξης, που έχει τη μεγαλύτερη χρηματοδοτική βαρύτητα και συνδέεται **με δευτερεύουσες θεματικές κατευθύνσεις**. Η βασική θεματική κατεύθυνση καθώς και οι δευτερεύουσες θεματικές κατευθύνσεις έχουν καθετοποιημένο χαρακτήρα, καθώς περιλαμβάνουν μια σειρά από δράσεις που συνδέονται ιεραρχικά με ειδικούς «επιχειρησιακούς» στόχους και ένα κεντρικό στρατηγικό στόχο.

Η συσχέτιση των θεματικών κατευθύνσεων, των στρατηγικών και ειδικών στόχων και των δράσεων του προτεινόμενου προγράμματος αποτυπώνεται στους **ΠΙΝΑΚΕΣ 3 και 4** και έχει ως εξής:

<p>Θεματική κατεύθυνση 1 - Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της αλυσίδας αξίας του αγρο-διατροφικού τομέα</p>

Αποτελεί τη **κύρια θεματική κατεύθυνση** καθώς έχει τη μεγαλύτερη χρηματοδοτική βαρύτητα. Δεδομένης της βαρύτητας που έχει ο αγροδιατροφικός τομέας για την περιοχή παρέμβασης, η στρατηγική τοπικής ανάπτυξης οφείλει να θέσει ως κεντρικό στρατηγικό στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων του κλάδου. Η ανάλυση SWOT έδειξε ότι ο αγροδιατροφικός τομέας της περιοχής παρέμβασης διαθέτει ισχυρά συγκριτικά πλεονεκτήματα όπως εκτεταμένες πεδινές εκτάσεις, υδάτινους πόρους, ήπιο κλίμα υψηλή αγροτική παράδοση στο ανθρώπινο δυναμικό, ύπαρξη κρίσιμης μάζας για καθετοποίηση-μεταποίηση, ευνοϊκή θέση και δυνατότητα παραγωγής εκλεκτών προϊόντων. Όμως το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων σε

συνδυασμό με την έλλειψη υποδομών στήριξης της μεταποίησης αγροτικών προϊόντων επιδρούν ανασταλτικά στην αξιοποίηση της αγροτικής παραγωγής και τη βελτίωση της αλυσίδας αξίας του κλάδου.

Ο κεντρικός στρατηγικός στόχος της συγκεκριμένης θεματικής είναι η **αξιοποίηση της πρωτογενούς παραγωγής και βελτίωση της αλυσίδας αξίας του αγροδιατροφικού τομέα (ΣΣ2)** και εξειδικεύεται σε 2 ειδικούς στόχους.

- **Ειδικός στόχος 2.1. Ενίσχυση της παραγωγικότητας, της ποιότητας, της τυποποίησης και της προώθησης αγροτικών και αλιευτικών προϊόντων:** Η ανάλυση SWOT διαπίστωσε ελλείψεις στις υποδομές μεταποίησης και εμπορίας για ορισμένα προϊόντα (π.χ. τυποποίηση ελαιολάδου) ενώ και στους κλάδους με σχετική επάρκεια μεταποιητικών μονάδων συχνά υπάρχει ανάγκη εκσυγχρονισμού των υφιστάμενων υποδομών. Οι προβλεπόμενες δράσεις στήριξης ιδιωτικών επενδύσεων για τη δημιουργία ή επέκταση μεταποιητικών και εμπορικών μονάδων θα συμβάλουν στην αύξηση του βαθμού μεταποίησης και την ενίσχυση της παραγωγικότητας του κλάδου, δίνοντας σημαντική ώθηση στην τοπική οικονομία, τόσο σε όρους προστιθέμενης αξίας όσο και σε όρους απασχόλησης. Επίσης η στήριξη της οριζόντιας ή κάθετης συνεργασίας για βραχύβιες αλυσίδες και τοπικές αγορές και δραστηριότητες προώθησης αναμένεται να δώσει απάντηση στο διαπιστωμένο πρόβλημα της ανυπαρξία οργανωμένου δικτύου προώθησης των αγροτικών προϊόντων της περιοχής. Επισημαίνεται ότι προκειμένου να αξιοποιηθεί και διευρυνθεί η υφιστάμενη υψηλή τεχνογνωσία στην παραγωγή προϊόντων θα χρηματοδοτηθούν κατά προτεραιότητα δράσεις που αφορούν σε προϊόντα ποιότητας και βιολογικά προϊόντα.
- **Ειδικός στόχος 2.2. Αναβάθμιση δημοσίων υποδομών του πρωτογενούς τομέα:** Στα πλαίσια των τομεακών προγραμμάτων και του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας προβλέπονται σημαντικές παρεμβάσεις για την βελτίωση των υφιστάμενων υποδομών στο δίκτυο μεταφορών, ενέργειας, ύδρευσης και αποχέτευσης. Εντούτοις κρίνεται σκόπιμη στο πλαίσιο της παρούσας παρέμβασης η στοχευμένη στήριξη ορισμένων μικρών έργων βελτίωσης της πρόσβασης σε γεωργική γη και κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις και υποδομών σε αλιευτικούς λιμένες, τόπους εκφόρτωσης και αλιευτικά καταφύγια. Η επιλογή των παρεμβάσεων αυτών στηρίζεται στην εξασφάλιση ολοκληρωμένου χαρακτήρα του προγράμματος, δεδομένου του μικρού μεγέθους των έργων και της δυνατότητάς τους να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση συγκεκριμένων προβλημάτων που εντοπίστηκαν στη διαδικασία διαβούλευσης.

Θεματική Κατεύθυνση 2: Βελτίωση της ελκυστικότητας της περιοχής παρέμβασης και ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος

Η επιλογή της συγκεκριμένης θεματικής κατεύθυνσης, ως βασικού μοχλού τοπικής ανάπτυξης, αντανακλά την ανάγκη για μια ολιστική στρατηγική που αναδεικνύει και αξιοποιεί τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της περιοχής παρέμβασης και παράλληλα δημιουργεί συνέργειες μεταξύ των διαφόρων οικονομικών κλάδων και χωρικών ενότητων.

Ο κεντρικός στρατηγικός στόχος της συγκεκριμένης θεματικής είναι η **διεύρυνση και ο εκσυγχρονισμός της παραγωγικής βάσης της τοπικής οικονομίας (ΣΣ1)** και εξειδικεύεται σε 2 ειδικούς στόχους:

- **Ειδικός Στόχος 1.1. Επέκταση και αναβάθμιση των τουριστικών εγκαταστάσεων:** Η ανάλυση SWOT έδειξε ότι στην παράκτια ζώνη καθώς επίσης και στην περιοχή των Καλαβρύτων υπάρχει σχετική επάρκεια τουριστικών καταλυμάτων τα οποία όπως παρουσιάζουν ελλείψεις ως προς την ποιότητά τους. Η προβλεπόμενη στήριξη της αναβάθμιση των υποδομών ύπνου, εστίασης και αναψυχής και η δημιουργία νέων υποδομών σε περιοχές όπου παρατηρείται σχετική έλλειψη θα δώσει μια νέα δυναμική στον τουριστικό τομέα της περιοχής παρέμβασης ενισχύοντας την ανταγωνιστική της θέση και επιτρέποντας την αύξηση του μέσου εσόδου ανά επισκέπτη.
- **Ειδικός στόχος 1.2. Εμπλουτισμός του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος:** Η ανάλυση SWOT έδειξε ότι κάθε επιμέρους χωρική ενότητα προσφέρει μονοδιάστατα την κύρια τουριστική της πηγή («ήλιος-θάλασσα» στην παράκτια ζώνη, χειμερινός τουρισμός στα ορεινά). Η αδυναμία εμπλουτισμού και διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος επιτείνει το πρόβλημα της

εποχικότητας, δυσχεραίνει την διεξόδηση σε νέες αγορές και αυξάνει τον κίνδυνο απώλειας της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού τομέα. Παράλληλα η ανάλυση SWOT ανέδειξε σημαντικές ευκαιρίες ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού τόσο στην παραλιακή ζώνη (οικοτουρισμός, αλιευτικός τουρισμός) όσο και στην ορεινή ενδοχώρα (αγροτουρισμός, οινοτουρισμός). Η επίτευξη του συγκεκριμένου ειδικού στόχου θα στηριχτεί αφενός στη στήριξη ιδιωτικών επενδύσεων για την ίδρυση ή επέκταση/εκσυγχρονισμό επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών εξυπηρέτησης του τουρισμού της υπαίθρου και των παράκτιων περιοχών αφετέρου σε παρεμβάσεις δημόσιου χαρακτήρα για δημιουργία τουριστικών υποδομών και υπηρεσιών και την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς. Σημαντική συμβολή στην επίτευξη του εν λόγω στόχου θα έχει και η προβλεπόμενη στήριξη για ανάπτυξη συνεργασιών στον κλάδο του τουρισμού.

Θεματική Κατεύθυνση 3: Διαφοροποίηση και ενδυνάμωση της τοπικής οικονομίας

Ο κεντρικός στρατηγικός στόχος της συγκεκριμένης θεματικής είναι η **διεύρυνση και ο εκσυγχρονισμός της παραγωγικής βάσης της τοπικής οικονομίας (ΣΣ1)** και εξειδικεύεται σε 1 ειδικό στόχο:

- **Ειδικός στόχος 1.3. Ενίσχυση επιχειρηματικών κλάδων με δυναμισμό (πλην αγροδιατροφικού και τουριστικού τομέα):** Η ανάλυση SWOT έδειξε ότι η περιοχή παρέμβασης έχει παράδοση στη μεταποιητική δραστηριότητα σε κλάδους εκτός της αγροδιατροφής (μεταλλικά και μη μεταλλικά ορυκτά, είδη ένδυσης, προϊόντα ξύλου και επίπλων), οι οποίοι όμως αντιμετωπίζουν ισχυρό ανταγωνισμό. Η επίτευξη ισόρροπης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης προϋποθέτει την ανάδειξη και αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των συγκεκριμένων κλάδων ώστε να αναστραφεί η φθίνουσα πορεία που σημειώνεται τα τελευταία χρόνια. Σε αυτό το πλαίσιο η προτεινόμενη παρέμβαση θα στηρίξει την ίδρυση ή επέκταση επιχειρήσεων οικοτεχνίας-χειροτεχνίας και λουπές βιοτεχνικές δραστηριότητες τόσο σε παραδοσιακούς κλάδους, όσο και σε κλάδους που εμπλουτίζουν το παραγόμενο προϊόν της περιοχής καθώς επίσης και επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του πληθυσμού και της παράκτιας οικονομίας.

Θεματική κατεύθυνση 11: Ενίσχυση δράσεων και παρεμβάσεων για το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή

Η ανάλυση SWOT έδειξε ότι η περιοχή παρέμβασης διαθέτει σημαντικό σε μέγεθος και ποικιλομορφία δυναμικό φυσικών πόρων (γεωμορφολογία, ήπιο κλίμα) ενώ φιλοξενεί περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλους, πολλές από τις οποίες προστατεύονται από την εθνική νομοθεσία και διεθνείς συνθήκες. Όμως ο φυσικός και πολιτισμικός πλούτος της περιοχής δεν έχουν τύχει κατάλληλης αξιοποίησης ενώ η διαρκής επιβάρυνση του φυσικού περιβάλλοντος από ανθρωπογενείς δραστηριότητες και φυσικούς παράγοντες δημιουργεί τον κίνδυνο υποβάθμισης και απώλειας των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που προκύπτουν τόσο για τον τουρισμό (μείωση ελκυστικότητας) όσο και για τον πρωτογενή τομέα (μείωση γης υψηλής παραγωγικότητας).

Ο κεντρικός στρατηγικός στόχος της συγκεκριμένης θεματικής είναι η **προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος (ΣΣ3)** και εξειδικεύεται σε δύο ειδικούς στόχους:

- **Ειδικός στόχος 3.1. Προστασία, ανάδειξη και ήπια αξιοποίηση των φυσικών οικοσυστημάτων:** Η ανάλυση SWOT έδειξε ότι στην παράκτια ζώνη της περιοχής παρέμβασης υπάρχει έντονο πρόβλημα σύγκρουσης χρήσεων γης λόγω της οικιστικής και τουριστικής ανάπτυξης ενώ τα ορεινά οικοσυστήματα δέχονται περιβαλλοντικές πιέσεις λόγω της ανεξέλεγκτης βόσκησης, θήρας και ξύλευσης. Παράλληλα το αξιόλογο φυσικό περιβάλλον δεν έχει αξιοποιηθεί επαρκώς με αποτέλεσμα να χάνεται μια σημαντική πηγή διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος. Στα πλαίσια της επιδίωξης για ορθολογική και βιώσιμη διαχείριση των πολύτιμων και ευαίσθητων φυσικών πόρων η προτεινόμενη παρέμβαση θα παρέχει στήριξη για μελέτες και επενδύσεις που συνδέονται με τη διατήρηση αποκατάσταση και αναβάθμιση της φυσικής κληρονομιάς. Επίσης κατά την εξειδίκευση των επιμέρους δράσεων του τοπικού προγράμματος θα ληφθεί μέριμνα ώστε να ενθαρρυνθούν δράσεις με περιβαλλοντική διάσταση και να αποφευχθούν δραστηριότητες που δημιουργούν σημαντική περιβαλλοντική επιβάρυνση.

- **Ειδικός στόχος 3.2. Προστασία και αναβάθμιση των δασών:** Η περιοχή παρέμβασης συγκεντρώνει σημαντικό δασικό πλούτο η προστασία και αξιοποίηση του οποίου παρέχει δυνατότητες ανάπτυξης της τοπικής οικονομίας. Επίσης στην περιοχή βρίσκεται το Αισθητικό Δάσος των Καλαβρύτων, το οποίο προσφέρει σημαντικές δυνατότητες αναψυχής. Το προτεινόμενο πρόγραμμα θα συμβάλει στην ανάδειξη και προστασία των δασών της περιοχής αφενός με παρεμβάσεις που αποσκοπούν στην πρόληψη πυρκαγιών και άλλων φυσικών καταστροφών, αφετέρου με παρεμβάσεις που βελτιώνουν την ανθεκτικότητα και την περιβαλλοντική αξία των δασικών οικοσυστημάτων.

Θεματική Κατεύθυνση 4: Υλοποίηση κοινωνικών δράσεων για την επίτευξη της κοινωνικής συνοχής και την καταπολέμηση της φτώχειας

Θεματική Κατεύθυνση 10: Βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και ποιότητας ζωής του τοπικού πληθυσμού

Θεματική Κατεύθυνση 13: Διατήρηση - βελτίωση των πολιτιστικών στοιχείων της περιοχής

Η ανάλυση SWOT έδειξε ότι η περιοχή παρέμβασης πλήττεται από το φαινόμενο της εσωτερικής μετανάστευσης κυρίως προς το αστικό σύμπλεγμα της Πάτρας. Το φαινόμενο αυτό δεν οφείλεται μόνο στην απουσία ευκαιριών απασχόλησης στην ύπαιθρο αλλά και στην ελλιπή παροχή υπηρεσιών υγείας, κοινωνικής πρόνοιας, ψυχαγωγίας και εκπαίδευσης λόγω της συγκέντρωσης των σχετικών υποδομών στην Πάτρα. Η αναστροφή των δυσμενών δημογραφικών εξελίξεων προϋποθέτει την αντιμετώπιση των ανωτέρω χωρικών ανισοτήτων ώστε να ενισχυθεί η ελκυστικότητα της περιοχής, ιδιαίτερα στους νέους και ανέργους.

Ο κεντρικός στρατηγικός στόχος των συγκεκριμένων θεματικών είναι η **βελτίωση των συνθηκών ελκυστικότητας της περιοχής με παράλληλη καταπολέμηση των κοινωνικών ανισοτήτων (ΣΣ4)** και εξειδικεύεται σε 2 επιχειρησιακούς στόχους:

- **Ειδικός Στόχος 4.1.: Αναβάθμιση των παρεχόμενων κοινωνικών υπηρεσιών και υποδομών ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές:** Η ανάλυση SWOT έδειξε ότι η βελτίωση των βασικών υποδομών και η μείωση της εξάρτησης για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών (υγεία, εκπαίδευση, ψυχαγωγία) από την Πάτρα θα ενισχύσει σημαντικά την ελκυστικότητα της περιοχής παρέμβασης. Βασικά μέσα επίτευξης του συγκεκριμένου επιχειρησιακού στόχου είναι η στήριξη δημοσίων επενδύσεων για υποδομές μικρής κλίμακας σε αγροτικούς οικισμούς (πχ. ύδρευση, αποχέτευση, οδοποιία) και η δημιουργία βασικών κοινωνικών υπηρεσιών για τον τοπικό πληθυσμό (παιδικοί σταθμοί, αγροτικά γιατρεία, υπηρεσίες αναψυχής και πολιτισμού), καθώς και η στήριξη ιδιωτικών επενδύσεων για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών όπως φροντίδα παιδιών, ηλικιωμένων και ατόμων με ειδικές ανάγκες, υγειονομική περίθαλψη καθώς και για δραστηριότητες αναψυχής, ψυχαγωγίας και αθλητισμού.
- **Ειδικός Στόχος 4.2.: Μείωση της περιθωριοποίησης με έμφαση σε συγκεκριμένες ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (γυναίκες, νέοι, άνεργοι):** Η ανάλυση SWOT έδειξε ότι η οικονομική κρίση έπληξε ιδιαίτερα ορισμένες ευάλωτες κοινωνικές ομάδες όπως οι νέοι και οι γυναίκες. Η ύπαρξη τοπικών κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς, με πρόνοια για τις ευπαθείς ομάδες και τους μακροχρόνια ανέργους είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την οικονομική επιβίωση. Σε αυτό το πλαίσιο η προτεινόμενη παρέμβαση έχει προβλέψει μια δράση που αφορά τη δημιουργία ή επέκταση επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών αποκλειστικά από ανέργους και κοινωνικές επιχειρήσεις. Επίσης κατά την εξειδίκευση των κριτηρίων επιλογής των επιμέρους δράσεων θα ληφθεί μέριμνα ώστε να ενθαρρυνθεί η συμμετοχή των νέων, γυναικών και ανέργων.

Θεματική Κατεύθυνση ΕΤΘΑ: Αειφόρος ανάπτυξη αλιευτικών περιοχών

Ως Θεματική Κατεύθυνση για το Τοπικό Πρόγραμμα CLLD/LEADER Αλιείας (ΕΤΘΑ) επιλέγεται η «Αειφόρος ανάπτυξη αλιευτικών περιοχών», η οποία διαμορφώθηκε αποκλειστικά για το τμήμα του τοπικού προγράμματος CLLD LEADER το οποίο χρηματοδοτείται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και ουσιαστικά περιλαμβάνει το σύνολο των αναφερομένων στις προαναφερθείσες Θεματικές Κατευθύνσεις.

Η επιλογή αυτή έγινε αφενός λόγω του σημαντικού χρονικού διαστήματος που παρήλθε από την υποβολή της αρχικής πρότασης του τοπικού προγράμματος και αφετέρου των κατευθύνσεων για την ομαδοποίηση των δράσεων και των χρηματοδοτούμενων δραστηριοτήτων που ακολουθείται στο ΕΠΑΛΘ.

Η περιγραφείσα αναπτυξιακή στρατηγική **συνάδει με την ευρύτερη στρατηγική που έχει υιοθετηθεί για την περιοχή από φορείς εθνικού και περιφερικού επιπέδου**. Συγκεκριμένα η έμφαση που δίνεται στην ανάπτυξη του αγροδιατροφικού τομέα και του τουρισμού τόσο σε επίπεδο στοχοθεσίας όσο σε επίπεδο χρηματοδότησης αντανακλά τη σημασία των συγκεκριμένων κλάδων στην εθνική **Στρατηγική Έρευνας και Τεχνολογίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση (Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation - RIS3)** η οποία τους έχει συμπεριλάβει στις οκτώ (8) εθνικές τομεακές προτεραιότητες για την προγραμματική περίοδο 2014-2020.

Ειδικότερα σε ότι αφορά τον **αγροδιατροφικό τομέα** το **Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ 2014-2020)** θέτει τη «Δημιουργία ενός ισχυρού, ανταγωνιστικού και βιώσιμου αγροδιατροφικού συστήματος» ως έναν από τους τρεις κεντρικούς στρατηγικούς στόχους, ο οποίος αναμένεται να απορροφήσει σχεδόν το 1/4 των διαθέσιμων πόρων. Επίσης η **RIS 3 της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας** επισημαίνει ότι «το κλαδικό οικοσύστημα των τροφίμων και της βιο-αγροδιατροφής αποτελεί τη σημαντικότερη αλυσίδα αξίας της περιφέρειας» λόγω των στενών διασυνδέσεων ανάμεσα στην αγροτική παραγωγή, τη μεταποίηση και το εμπόριο και τονίζει την ανάγκη «αναζήτησης ενός νέου εξωστρεφούς βηματισμού βασισμένου στην ποιότητα, και τη διαπίστευση». Στο ίδιο μήκος κύματος, το **Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδας (ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας)** για την περίοδο 2014-2020 θέτει ως βασικό στόχο τη «διαμόρφωση ενός σύγχρονου παραγωγικού κλάδου ικανού να συμβάλει στην οικονομική ευημερία και την ποιότητα ζωής των πολιτών, μέσω της παραγωγής ανταγωνιστικών, ποιοτικών και ασφαλών τροφίμων προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης, με υψηλή προστιθέμενη και διατροφική αξία».

Επίσης, η σύνδεση που γίνεται στην προτεινόμενη παρέμβαση ανάμεσα στον **τουρισμό και τον πολιτισμό**, συνάδει με την προσέγγιση που υιοθετείται στην **Εθνική RIS3** σχετικά με την αξιοποίηση του τρίπτυχου Πολιτισμός–Τουρισμός–Πολιτιστικές και Δημιουργικές Βιομηχανίες, η οποία έχει ως στόχο την ανάδειξη «νέων, ποιοτικών, αναγνωρίσιμων και επώνυμων προϊόντων και υπηρεσιών σε εκτενείς καθετοποιημένες αλυσίδες αξίας σε πολλούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας» καθώς επίσης και την «εξασφάλιση της βιωσιμότητας των τουριστικών προορισμών, των πολιτιστικών πόρων και του περιβάλλοντος». Η σύνδεση πολιτισμού-τουρισμού αντανακλάται επίσης σε περιφερειακό επίπεδο με τη **RIS3 της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας** να τονίζει τη ανάγκη αξιοποίησης του πολιτιστικού αποθέματος, της υλικής και άυλης κληρονομιάς και της σύγχρονης πολιτιστικής δημιουργίας ως «πόλο έλξης και διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος» ενώ το **ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας** επικεντρώνεται στην ανάδειξη του τουρισμού με το συνδυασμό του πολιτιστικού αποθέματος σε ένα συνολικό προϊόν εμπειριών, που θα το χαρακτηρίζει η υψηλή ποιότητα σε όλες τις πτυχές των παρεχόμενων υπηρεσιών».

Πίνακας 3. Συσχέτιση δράσεων και στόχων του τοπικού προγράμματος

Στρατηγικοί στόχοι που εξυπηρετούνται	Ειδικοί στόχοι που εξυπηρετούνται	Υπο-Δράσεις	Θεματική κατεύθυνση
ΣΣ 2	ΕΣ 2.1	19.2.3.1. Οριζόντια εφαρμογή μεταποίησης, εμπορίας και/ή ανάπτυξη γεωργικών προϊόντων με αποτέλεσμα γεωργικό προϊόν με σκοπό την εξυπηρέτηση των στόχων της τοπικής στρατηγικής	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της αλυσίδας αξίας του αγρο-διατροφικού τομέα
ΣΣ 2	ΕΣ 2.1	19.2.2.2. Ενίσχυση επενδύσεων στη μεταποίηση, εμπορία και/ή ανάπτυξη γεωργικών προϊόντων με αποτέλεσμα μη γεωργικό προϊόν με σκοπό την εξυπηρέτηση ειδικών στόχων της τοπικής στρατηγικής	
ΣΣ 2	ΕΣ 2.1	19.2.2.6. Ενίσχυση επενδύσεων οικοτεχνίας και πολυλειτουργικών αγροκτημάτων με σκοπό την εξυπηρέτηση ειδικών στόχων της τοπικής στρατηγικής	
ΣΣ 2	ΕΣ 2.1	19.2.7.2. Ανάπτυξη νέων προϊόντων, πρακτικών, διεργασιών και τεχνολογιών στον τομέα των τροφίμων και της δασοπονίας	
ΣΣ 2	ΕΣ 2.1	19.3.2. ΓΕΥΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΚΛΕΚΤΕΣ ΙΙ: ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ - ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΤΟΠΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	
ΣΣ 2	ΕΣ 2.1	19.3.4. ΤΟ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΙΙ	
ΣΣ 2	ΕΣ 2.1	4.2.2. Στήριξη επενδύσεων για μεταποίηση και εμπορία αλιευτικών προϊόντων	
ΣΣ 2	ΕΣ 2.1	4.2.7. Ίδρυση, επέκταση ή/και εκσυγχρονισμός επιχειρήσεων παραγωγής προϊόντων διατροφής μετά την α' μεταποίηση	
ΣΣ 2	ΕΣ 2.2	4.2.8. Υποδομές που μεγιστοποιούν τη συμμετοχή αλιείας/ υδατοκαλλιέργειας στην βιώσιμη ανάπτυξη των περιοχών αλιείας και υδατοκαλλιέργειας (π.χ. αλιευτικοί λιμένες)	
ΣΣ 1	ΕΣ 1.2	19.2.1.2. Μεταφορά γνώσεων & ενημέρωσης σε ΜΜΕ αγροτικών περιοχών	Βελτίωση της ελκυστικότητας της περιοχής παρέμβασης και ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος
ΣΣ 1	ΕΣ 1.1, ΕΣ 1.2	19.2.2.3. Ενίσχυση επενδύσεων στον τομέα του τουρισμού με σκοπό την εξυπηρέτηση ειδικών στόχων της τοπικής στρατηγικής	
ΣΣ 1	ΕΣ 1.1, ΕΣ 1.2	19.2.3.3. Οριζόντια εφαρμογή ενίσχυσης επενδύσεων στον τομέα του τουρισμού με σκοπό την εξυπηρέτηση των στόχων της τοπικής στρατηγικής	
ΣΣ 1	ΕΣ 1.2	19.2.4.3. Στήριξη για επενδύσεις για δημόσια χρήση σε υπηρεσίες και υποδομές αναψυχής, ανάπλασης, τουριστικές πληροφορίες και τουριστικές υποδομές μικρής κλίμακας (π.χ. σημάνσεις, κοινόχρηστοι χώροι, προβολή προώθηση περιοχών, ποδηλατικές διαδρομές κ.λπ.)	
ΣΣ 1, ΣΣ 2	ΕΣ 1.2, ΕΣ 2.1	19.2.7.3. Συνεργασία μεταξύ μικρών επιχειρήσεων για διοργάνωση κοινών μεθόδων εργασίας και τη κοινή χρήση εγκαταστάσεων και πόρων καθώς και για την ανάπτυξη και/ή την εμπορία τουριστικών υπηρεσιών, που συνδέονται με τον αγροτουρισμό	
ΣΣ 1	ΕΣ 1.2	19.3.1. ΔΡΟΜΟΙ ΚΡΑΣΙΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	
ΣΣ 1	ΕΣ 1.2	19.3.3. ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΟΝ ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΟ	

ΣΣ 1	ΕΣ 1.2	19.3.6. TRAINA – ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΙ	
ΣΣ 1, ΣΣ 3	ΕΣ 1.2, ΕΣ 3.1	19.3.7. ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ, ΠΡΟΒΟΛΗ ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΩΣΗ ΤΩΝ ΓΕΩΠΑΡΚΩΝ ΤΗΣ UNESCO	
ΣΣ 1	ΕΣ 1.2	19.3.9. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΠΟΔΗΛΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	
ΣΣ 1	ΕΣ 1.1	4.2.3. Ίδρυση, επέκταση ή/και εκσυγχρονισμός επιχειρήσεων διανυκτέρευσης	
ΣΣ 1	ΕΣ 1.2	4.2.4. Ίδρυση, επέκταση ή/και εκσυγχρονισμός επιχειρήσεων εστίασης και αναψυχής	
ΣΣ 1	ΕΣ 1.2	4.2.5. Ίδρυση, επέκταση ή/και εκσυγχρονισμός επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του τουρισμού των παράκτιων περιοχών	
ΣΣ 1	ΕΣ 1.2	4.2.9. Υποδομές για την ενθάρρυνση της τουριστικής δραστηριότητας (π.χ. δημιουργία θαλάσσιων πάρκων, διευκόλυνση της διεξαγωγής δραστηριοτήτων κατάδυσης και παρατήρησης του θαλάσσιου περιβάλλοντος, υποδομές μικρής κλίμακας για την ανάδειξη περιοχών φυσικού κάλλους, αξιοθέατων και μνημείων της φύσης ή του πολιτισμού όπως σήμανση αξιοθέατων, μνημείων, θέσεις θέας κλπ.)	
ΣΣ 1	ΕΣ 1.3	19.2.2.4. Ενίσχυση επενδύσεων στους τομείς της βιοτεχνίας, χειροτεχνίας, παραγωγής ειδών μετά την 1η μεταποίηση, και του εμπορίου με σκοπό την εξυπηρέτηση ειδικών στόχων της τοπικής στρατηγικής	Διαφοροποίηση και ενδυνάμωση της τοπικής οικονομίας
ΣΣ 1	ΕΣ 1.3	19.2.3.4. Οριζόντια εφαρμογή ενίσχυσης επενδύσεων στους τομείς της βιοτεχνίας, χειροτεχνίας, παραγωγής ειδών μετά την 1η μεταποίηση, και του εμπορίου με σκοπό την εξυπηρέτηση των στόχων της τοπικής στρατηγικής	
ΣΣ 1	ΕΣ 1.3	19.2.3.5. Οριζόντια εφαρμογή ενίσχυσης επενδύσεων παροχής υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του αγροτικού πληθυσμού (παιδικοί σταθμοί, χώροι αθλητισμού, πολιτιστικά κέντρα κλπ) με σκοπό την εξυπηρέτηση των στόχων της τοπικής στρατηγικής	
ΣΣ 1, ΣΣ 4	ΕΣ 1.3, ΕΣ 4.2	19.3.5. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ	
ΣΣ 1	ΕΣ 1.3	4.2.6. Ίδρυση, επέκταση ή/και εκσυγχρονισμός επιχειρήσεων οικοτεχνίας-χειροτεχνίας, ειδών παραδοσιακής τέχνης, βιοτεχνικών δραστηριοτήτων και επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση της παράκτιας οικονομίας	
ΣΣ 4	ΕΣ 4.1, ΕΣ 4.2	19.2.2.5. Ενίσχυση επενδύσεων παροχής υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του αγροτικού πληθυσμού (παιδικοί σταθμοί, χώροι αθλητισμού, πολιτιστικά κέντρα, κλπ) με σκοπό την εξυπηρέτηση ειδικών στόχων της τοπικής στρατηγικής.	Υλοποίηση κοινωνικών δράσεων για την επίτευξη της κοινωνικής συνοχής και την καταπολέμηση της φτώχειας
ΣΣ 2	ΕΣ 2.3	4.2.1. Ανάπτυξη συμπληρωματικών δραστηριοτήτων από αλιείες	

ΣΣ 4	ΕΣ 4.1	19.2.4.1. Στήριξη για υποδομές μικρής κλίμακας (πχ. ύδρευση, αποχέτευση, οδοποιία εντός οικισμού κ.λπ.), συμπεριλαμβανομένης της εξοικονόμησης ενέργειας σε χρησιμοποιούμενα δημόσια κτίρια	Βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και ποιότητας ζωής του τοπικού πληθυσμού
ΣΣ 4	ΕΣ 4.1	19.2.4.2. Στήριξη για τη δημιουργία, βελτίωση ή επέκταση τοπικών βασικών υπηρεσιών για τον αγροτικό πληθυσμό, καθώς και των σχετικών υποδομών (πχ. παιδικοί σταθμοί, αγροτικά ιατρεία, κ.λπ.)	
ΣΣ 4	ΕΣ 4.1	4.2.10. Υποδομές και υπηρεσίες για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αλιευτικές περιοχές (αποκατάσταση κτιρίων για κοινωφελή χρήση π.χ. παρεμβάσεις σε υφιστάμενα κτίρια για τη μετατροπή τους σε χώρους άσκησης πολιτιστικών δραστηριοτήτων (θέατρο, κινηματογράφος), ωδεία, βιβλιοθήκες και γενικώς βελτίωση και ανάπτυξη κοινοχρήστων χώρων)	
ΣΣ 4	ΕΣ 4.1	19.2.4.4. Ενίσχυση πολιτιστικών εκδηλώσεων	Διατήρηση - βελτίωση των πολιτιστικών στοιχείων της περιοχής
ΣΣ 4, ΣΣ 3	ΕΣ 4.1, ΕΣ 3.1, ΕΣ 3.2	19.2.4.5. Στήριξη για μελέτες, υπηρεσίες και επενδύσεις, που συνδέονται με τον πολιτισμό, με τη διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς των χωριών, των αγροτικών τοπίων και των τόπων με υψηλή φυσική αξία, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών κοινωνικο-οικονομικών πτυχών, καθώς και δράσεις περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης (συμπεριλαμβανομένων πολιτιστικών / συνεδριακών κέντρων, μουσείων, πολιτιστικών χαρακτηριστικών της υπαίθρου –μύλοι, γεφύρια κ.λπ.)	
ΣΣ 1, ΣΣ 4	ΕΣ 1.2, ΕΣ 4.1	19.3.8. ΜΙΚΡΕΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ II - Η ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΣΤΟ ΠΙΑΤΟ	
ΣΣ 1, ΣΣ 2, ΣΣ 3, ΣΣ 4	ΕΣ 1.2, ΕΣ 2.2, ΕΣ 3.1, ΕΣ 3.2, ΕΣ 4.1	4.2.1. Έργα δημόσιου χαρακτήρα για την αειφόρο ανάπτυξη των αλιευτικών περιοχών	Αειφόρος ανάπτυξη αλιευτικών περιοχών
ΣΣ 1, ΣΣ 2, ΣΣ 4	ΕΣ 1.1, ΕΣ 1.2, ΕΣ 1.3, ΕΣ 2.1, ΕΣ 4.1, ΕΣ 4.2	4.2.2. Έργα ιδιωτικού χαρακτήρα (κρατικές ενισχύσεις)	
ΣΣ 2	ΕΣ 2.1	4.2.3. Έργα ιδιωτικού χαρακτήρα για τη μεταποίηση και εμπορία αλιευτικών προϊόντων	
ΣΣ 1	ΕΣ 1.2	4.3.1. Έργα διαπεριφερειακής συνεργασίας (Αλιευτικός Τουρισμός)	
ΣΣ 1, ΣΣ 3	ΕΣ 1.2, ΕΣ 3.1	4.3.2. Έργα διακρατικής συνεργασίας (Ζωή στους Υγροβιότοπους - Wetland Life)	

Στον ακόλουθο Πίνακα γίνεται συσχέτιση των ειδικών στόχων της τοπικής στρατηγικής, με τις ανάγκες που εντοπίστηκαν κατά τη SWOT ανάλυση:

Πίνακας 4. Συσχέτιση στόχων με τη SWOT ανάλυση

Στρατηγικοί στόχοι που εξυπηρετούνται	Ειδικοί στόχοι που εξυπηρετούνται	Ανάγκες (από SWOT ανάλυση)
ΣΣ 2	ΕΣ 2.1	A2, A4, A5, A10, A11
	ΕΣ 2.2	A1, A4, A18
ΣΣ 1	ΕΣ 1.1	A2, A3, A6, A8
	ΕΣ 1.2	A2, A6, A7, A8, A9, A10, A17
ΣΣ 1	ΕΣ 1.3	A1, A3, A11, A15, A16, A17
ΣΣ 3	ΕΣ 3.1	A12, A13
	ΕΣ 3.2	A12, A13
ΣΣ 4	ΕΣ 4.1	A1, A14, A15
	ΕΣ 4.2	A1, A3, A11, A15, A16, A17

4. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΕΩΝ

Μέτρο 4.1

Τίτλος Δράσης	Υλοποίηση προπαρασκευαστικών ενεργειών		
Κωδικός Δράσης	4.1 (ΜΕΤΡΟ)		
ΕΔΕΤ	ΕΤΘΑ		
Νομική βάση	Άρθρο 62 Καν. (ΕΕ) 508/2014		
Αναλυτική Περιγραφή Δράσης			
<p>Το μέτρο περιλαμβάνει την προετοιμασία και το σχεδιασμό της τοπικής στρατηγικής και του τοπικού προγράμματος, και περιλαμβάνει τα εξής: δράσεις επιμόρφωσης για τοπικούς φορείς (μέλη ή διοίκηση δημοσίων ή ιδιωτικών συλλογικών φορέων που εκπροσωπούν τις τοπικές κοινωνίες), εκπόνηση της τοπικής στρατηγικής, διαβούλευση με την τοπική κοινωνία/φορείς, μελέτη οικείας περιοχής ή άλλων σχετικών μελετών, συμβουλευτικές υπηρεσίες, λειτουργικές δαπάνες της ΟΤΔ.</p>			
Θεματική Κατεύθυνση που εξυπηρετείται			
Αειφόρος ανάπτυξη αλιευτικών περιοχών.			
Χρηματοδοτικά στοιχεία			
	Ποσό (€)	Ποσοστό (%) σε επίπεδο μέτρου	Ποσοστό (%) σε επίπεδο Προγράμματος
Συνολικός Προϋπολογισμός	21.672,00	100%	0,55%
Δημόσια Δαπάνη	21.672,00	100%	0,79%
Κοινοτική Συμμετοχή	18.421,20	-	-
Εθνική Συμμετοχή	3.250,80	-	-
Ιδιωτική Συμμετοχή	0,00	0,00 %	0,00 %
Περιοχή Εφαρμογής			
<p>Η Δράση αφορά στο σύνολο της περιοχής εφαρμογής LEADER ΕΠΑΛΘ. Για την εξυπηρέτηση των στόχων του Προγράμματος, της αναπτυξιακής στρατηγικής για την περιοχή και της πορείας υλοποίησης και αποτελεσμάτων του Προγράμματος, η ΟΤΔ δύναται να υλοποιήσει προπαρασκευαστικές ενέργειες, οι οποίες θα πραγματοποιηθούν σε κομβικά σημεία εντός - εκτός περιοχής παρέμβασης, με τη συμμετοχή και τη συνεργασία συνεργαζόμενων ΟΤΔ καθώς και επαγγελματικών οργανώσεων και Φορέων του Νομού. Σημειώνεται ότι ως κομβικά σημεία (εκτός περιοχής παρέμβασης) του Τοπικού Προγράμματος, ορίζονται τα αστικά κέντρα της Πάτρας, του Αιγίου, της Κάτω Αχαΐας και των Καλαβρύτων. Η υλοποίηση συγκεκριμένων παρεμβάσεων στα προτεινόμενα κομβικά σημεία (δεδομένου ότι αυτά αποτελούν σημαντικούς πόλους ανάπτυξης της περιοχής και πόλους έλξης επισκεπτών), θα εξυπηρετήσει την περιοχή παρέμβασης του Τοπικού Προγράμματος (δράσεις επιμόρφωσης για τοπικούς φορείς, εκπόνηση της τοπικής στρατηγικής, διαβούλευση με την τοπική κοινωνία/φορείς, μελέτη οικείας περιοχής ή άλλων σχετικών μελετών, συμβουλευτικές υπηρεσίες, λειτουργικές δαπάνες της ΟΤΔ).</p>			
Εν δυνάμει δικαιούχοι			
ΟΤΔ ΑΧΑΪΑ – ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ Α.Ε.			
Αρχές κριτηρίων επιλογής	Δεν εφαρμόζεται.		

Μέτρο 4.2

Τίτλος Δράσης	Εργα δημόσιου χαρακτήρα για την αειφόρο ανάπτυξη των αλιευτικών περιοχών		
Κωδικός Δράσης	4.2.1		
ΕΔΕΤ	ΕΤΘΑ		
Νομική βάση	Άρθρο 63 Καν. (ΕΕ) 508/2014		
Αναλυτική Περιγραφή Δράσης			
Η δράση αφορά στην πραγματοποίηση δημοσίων επενδύσεων για: α) τη βελτίωση και αξιοποίηση των περιβαλλοντικών πλεονεκτημάτων των αλιευτικών περιοχών, β) την υποστήριξη τουριστικών δραστηριοτήτων στις αλιευτικές περιοχές, γ) την προώθηση της κοινωνικής ευημερίας και της πολιτιστικής κληρονομιάς στις αλιευτικές περιοχές και δ) την υποστήριξη της αλιευτικής δραστηριότητας στις αλιευτικές περιοχές.			
Στο πλαίσιο της δράσης, ενδεικτικά χρηματοδοτούνται:			
<ul style="list-style-type: none">Υποδομές για την ενθάρρυνση της τουριστικής δραστηριότητας Η δράση αφορά στην κατασκευή ή αναβάθμιση δημόσιου χαρακτήρα τουριστικών υποδομών, όπως η δημιουργία θαλάσσιων πάρκων, η διευκόλυνση της διεξαγωγής δραστηριοτήτων κατάδυσης και παρατήρησης του θαλάσσιου περιβάλλοντος, οι υποδομές μικρής κλίμακας για την ανάδειξη περιοχών φυσικού κάλλους, αξιοθέατων και μνημείων της φύσης ή του πολιτισμού (π.χ. σήμανση αξιοθέατων, μνημείων, θέσεις θέας), σημεία πληροφόρησης, πεζοπορικές ή ποδηλατικές διαδρομές κλπ. Δεν επιτρέπονται παρεμβάσεις σε μνημεία αρμοδιότητας Υπουργείου Πολιτισμού. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί σε ήπιες παρεμβάσεις εντός προστατευόμενων περιοχών (Natura 2000, Ramsar). Η χρήση των σχετικών υποδομών θα είναι τοπική, ανοικτή στο κοινό, χωρίς καμία χρηματική επιβάρυνση και δεν θα αποφέρει κέρδος.Υποδομές και υπηρεσίες για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αλιευτικές περιοχές Η δράση αφορά στην κατασκευή ή αναβάθμιση δημόσιου χαρακτήρα υποδομών για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, όπως αποκατάσταση κτιρίων ή κατασκευή νέων υποδομών για κοινωφελή χρήση π.χ. παρεμβάσεις σε υφιστάμενα κτίρια για τη μετατροπή τους σε χώρους άσκησης πολιτιστικών δραστηριοτήτων (θέατρο, κινηματογράφος), ωδεία, βιβλιοθήκες, ενώ περιλαμβάνονται και παρεμβάσεις για χώρους άθλησης, καθώς και βελτίωσης και ανάπλασης κοινοχρήστων χώρων σε αλιευτικές περιοχές. Η χρήση των σχετικών υποδομών θα είναι τοπική, ανοικτή στο κοινό, χωρίς καμία χρηματική επιβάρυνση και δεν θα αποφέρει κέρδος.Υποδομές που μεγιστοποιούν τη συμμετοχή αλιείας/ υδατοκαλλιέργειας στην βιώσιμη ανάπτυξη των περιοχών αλιείας και υδατοκαλλιέργειας Η δράση αφορά στη στήριξη επενδύσεων για τη βελτίωση των υποδομών σε αλιευτικούς λιμένες, τόπους εκφόρτωσης και αλιευτικά καταφύγια, περιλαμβανομένων των επενδύσεων σε εγκαταστάσεις για τα απόβλητα και τη συλλογή θαλάσσιων απορριμμάτων, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας, του ελέγχου και της ιχθυοσιμότητας των προϊόντων που εκφορτώνονται, αυξάνοντας την ενεργειακή απόδοση, συμβάλλοντας στην προστασία του περιβάλλοντος ή βελτιώνοντας την ασφάλεια και τις συνθήκες εργασίας. Η δράση δεν περιλαμβάνει την κατασκευή νέων λιμένων, νέων τόπων εκφόρτωσης, νέων ιχθυοσκαλών ή νέων καταφυγίων.			
Το ποσοστό χρηματοδότησης στο πλαίσιο της δράσης ανέρχεται έως 100% (Άρθρο 95 Καν. (ΕΕ) 508/2014).			
Θεματική Κατεύθυνση που εξυπηρετείται			
Αειφόρος ανάπτυξη αλιευτικών περιοχών.			
Χρηματοδοτικά στοιχεία			
	Ποσό (€)	Ποσοστό (%) σε επίπεδο μέτρου	Ποσοστό (%) σε επίπεδο Προγράμματος

Συνολικός Προϋπολογισμός	710.203,00	22,58%	18,01%
Δημόσια Δαπάνη	710.203,00	36,39%	25,83%
Κοινοτική Συμμετοχή	603.672,55	-	-
Εθνική Συμμετοχή	106.530,45	-	-
Ιδιωτική Συμμετοχή	0,00	0,00 %	0,00 %
Περιοχή Εφαρμογής			
Η Δράση αφορά στο σύνολο της περιοχής εφαρμογής LEADER ΕΠΑΛΘ.			
Εν δυνάμει δικαιούχοι			
Φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης και οι εταιρείες τους, καθώς και συλλογικοί φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα του αλιευτικού ή του περιβαλλοντικού τομέα.			
Αρχές κριτηρίων επιλογής	Τα κριτήρια επιλογής θα προσδιορισθούν κατά την Πρόσκληση.		

Τίτλος Δράσης	Έργα ιδιωτικού χαρακτήρα (κρατικές ενισχύσεις)
Κωδικός Δράσης	4.2.2
ΕΔΕΤ	ΕΤΘΑ
Νομική βάση	Άρθρο 63 Καν. (ΕΕ) 508/2014, Καν. (ΕΕ) 1407/2013

Αναλυτική Περιγραφή Δράσης

Η δράση αφορά στην **ίδρυση, εκσυγχρονισμό ή/και επέκταση** ιδιωτικών επενδύσεων οι οποίες εμπίπτουν σε καθεστώς κρατικών ενισχύσεων (εξαιρούνται οι επενδύσεις μεταποίησης/τυποποίησης αλιευτικών προϊόντων). Ενδεικτικά ενισχύονται οι κάτωθι επιχειρηματικές δραστηριότητες:

- **Αλιευτικός τουρισμός**, σύμφωνα με την ΚΥΑ 414/2354/12-1-2015 (ΦΕΚ 97.Β.2015) όπως ισχύει, από **αλιείς** (σύμφωνα με το άρθρο 3 του Καν. (ΕΕ) 508/2014 και όπως ορίζονται από την εθνική νομοθεσία).
- **Επιχειρήσεις διανυκτέρευσης**, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας του τουριστικού προϊόντος της περιοχής. Θα δοθεί έμφαση στην αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών για τη διαφοροποίηση / εμπλουτισμό των παρεχόμενων υπηρεσιών (π.χ. εστίαση με χρήση αλιευτικών προϊόντων, θαλάσσιες δραστηριότητες, λουιές υπηρεσίες εντός του καταλύματος κλπ.). Οι επενδύσεις θα πρέπει να είναι σύμφωνες με την **ΚΥΑ 2986/25-11-2016** «Προσδιορισμός των λειτουργικών μορφών και κατηγοριών των τουριστικών καταλυμάτων και λουιών τουριστικών εγκαταστάσεων, που εντάσσονται σε προγράμματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων», όπως κάθε φορά ισχύει.
- **Χώροι εστίασης και αναψυχής**. Τέτοιοι χώροι ενδεικτικά είναι ψαροταβέρνες στους παράκτιους οικισμούς, παραδοσιακά καφενεία κλπ. Έμφαση θα δοθεί σε επιχειρήσεις που προσφέρουν αλιευτικά προϊόντα, καθώς και σε επιχειρήσεις που αναδεικνύουν την τοπική γαστρονομία.
- **Επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών** για την εξυπηρέτηση του τουρισμού. Ενδεικτικά περιλαμβάνονται δραστηριότητες που εμπλουτίζουν το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν της περιοχής, όπως θαλάσσιες δραστηριότητες, επιχειρήσεις εκμάθησης θαλάσσιων σπορ (π.χ. ιστιοσανίδα, καταδύσεις, ιστιοπλοΐα, kite-surf), δραστηριότητες οικοτουρισμού, τουριστικά γραφεία, χώροι αθλοπαιδιών, επισκέψιμοι χώροι σε επιχειρήσεις και χώροι γευσιγνωσίας, ιαματικός τουρισμός, ιπποτουρισμός, χωρίς να αποκλείονται και λοιπές εναλλακτικές - ειδικές μορφές τουρισμού.
- **Επιχειρήσεις οικοτεχνίας-χειροτεχνίας, ειδών παραδοσιακής τέχνης και λοιπές βιοτεχνικές δραστηριότητες εκτός του τομέα της αλιείας**. Ενδεικτικά περιλαμβάνονται βιοτεχνικές επιχειρήσεις παραγωγής προϊόντων που εξυπηρετούν το θαλάσσιο/αλιευτικό τομέα, επιχειρήσεις παραγωγής ξύλινων ή μεταλλικών αντικειμένων, μονάδες παραγωγής παραδοσιακών εργαλείων, κοσμημάτων, τουριστικών ειδών και ειδών διακόσμησης, μονάδες παραγωγής κεραμικών, γυάλινων και κέρινων αντικειμένων, ενδυμάτων κλπ., χωρίς να αποκλείονται και λοιπές βιοτεχνικές μονάδες οι οποίες εμπλουτίζουν το παραγόμενο προϊόν της περιοχής.
- **Επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών** που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με την εξυπηρέτηση της παράκτιας οικονομίας. Ενδεικτικά περιλαμβάνονται ιχθυοπωλεία, υπηρεσίες συντήρησης και επισκευής σκαφών, λιανικό εμπόριο ειδών-εξοπλισμού αλιείας, parking σκαφών, παντοπωλεία, πολιτιστικές υπηρεσίες κλπ. χωρίς να αποκλείονται και λοιπές επιχειρήσεις που συμβάλλουν στην υλοποίηση των στόχων και της στρατηγικής του προγράμματος.
Δεν προβλέπεται η υλοποίηση επενδύσεων στον τομέα του λιανικού και χονδρικού εμπορίου, πλην των ανωτέρω αναφερομένων, καθώς και αυτών που αφορούν σε αγροδιατροφικά και τουριστικά ή πολιτιστικά προϊόντα.
- **Επιχειρήσεις για την παραγωγή αγροδιατροφικών προϊόντων μετά την α' μεταποίηση**. Ενδεικτικά περιλαμβάνονται αρτοποιεία, ζαχαροπλαστεία, μονάδες παραγωγής αρτοσκευασμάτων, τοπικών παραδοσιακών γλυκών και εδεσμάτων, εργαστήρια παραδοσιακών ζυμαρικών κλπ.

Τα **ποσοστά χρηματοδότησης** στο πλαίσιο της δράσης είναι τα ακόλουθα:

1. **80%** για τον αλιευτικό τουρισμό (Άρθρο 95, παρ. 4 του Καν. (ΕΕ) 508/2014 σε συνδυασμό με το Παράρτημα Ι ιδίου κανονισμού).
2. **50%** για τις υπόλοιπες επιχειρηματικές δραστηριότητες (Άρθρο 95 Καν. (ΕΕ) 508/2014).

Η χρηματοδότηση γίνεται με χρήση του **Καν. (ΕΕ) 1407/2013 - De Minimis**. Η μέγιστη Δημόσια Δαπάνη είναι **200.000,00 €** την τριετία. Λαμβάνεται υπόψη το συνολικό ποσό ενισχύσεων ήσσονος σημασίας που έχει εγκριθεί προς την ενιαία

επιχείρηση σε οποιαδήποτε περίοδο τριών οικονομικών ετών.
 Όσον αφορά στον **αλιευτικό τουρισμό**, το ποσό της στήριξης δεν μπορεί να υπερβεί το ποσό των **75.000,00 €** για κάθε δικαιούχο.

Θεματική Κατεύθυνση που εξυπηρετείται

Αειφόρος ανάπτυξη αλιευτικών περιοχών.

Χρηματοδοτικά στοιχεία

	Ποσό (€)	Ποσοστό (%) σε επίπεδο μέτρου	Ποσοστό (%) σε επίπεδο Προγράμματος
Συνολικός Προϋπολογισμός	2.234.500,00	71,06%	56,67%
Δημόσια Δαπάνη	1.141.250,00	58,48%	41,50%
Κοινοτική Συμμετοχή	970.062,50	-	-
Εθνική Συμμετοχή	171.187,50	-	-
Ιδιωτική Συμμετοχή	1.093.250,00	91,62%	91,62%

Περιοχή Εφαρμογής

Η Δράση αφορά στο σύνολο της περιοχής εφαρμογής LEADER ΕΠΑΛΘ.

Εν δυνάμει δικαιούχοι

Πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις κατά την έννοια της σύστασης 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής (φυσικά και νομικά πρόσωπα, αλιείς και μη αλιείς).

Ειδικά για τον **αλιευτικό τουρισμό** δικαιούχοι είναι μόνο **αλιείς**.

Αρχές κριτηρίων επιλογής Τα κριτήρια επιλογής θα προσδιορισθούν κατά την Πρόσκληση.

Τίτλος Δράσης	Εργα ιδιωτικού χαρακτήρα για τη μεταποίηση και εμπορία αλιευτικών προϊόντων		
Κωδικός Δράσης	4.2.3		
ΕΔΕΤ	ΕΤΘΑ		
Νομική βάση	Άρθρο 63 Καν. (ΕΕ) 508/2014		
Αναλυτική Περιγραφή Δράσης			
<p>Η δράση αφορά στην ίδρυση, επέκταση ή/και εκσυγχρονισμό (με ή χωρίς μετεγκατάσταση) επιχειρήσεων μεταποίησης και εμπορίας αλιευτικών προϊόντων, όπως για παράδειγμα μονάδες συσκευασίας και τυποποίησης, ψυκτικοί ή αποθηκευτικοί χώροι κλπ.</p> <p>Οι διαδικασίες των παραπάνω ενεργειών αφορούν στην προετοιμασία και παρουσίαση των αλιευτικών προϊόντων, που περιλαμβάνει: τον τεμαχισμό σε φιλέτα, τη συσκευασία, την κονσερβοποίηση, την κατάψυξη, το κάπνισμα, το αλάτισμα, το μαγείρεμα, τη διατήρηση σε ξίδι, την αποξήρανση, ή την προετοιμασία των αλιευτικών προϊόντων για την αγορά καθ' οιοδήποτε άλλο τρόπο.</p> <p>Επισημαίνεται ότι το τελικό προϊόν πρέπει να υπάγεται στο Παράρτημα Ι της Σ.Λ.Ε.Ε.</p> <p>Η υλοποίηση των σχετικών ενεργειών θα γίνει σύμφωνα με τα οριζόμενα στα οριζόντια Μέτρα του ΕΠΑΛΘ 2014-2020.</p> <p>Το ποσοστό χρηματοδότησης στο πλαίσιο της δράσης ανέρχεται σε 50% (Άρθρο 95 Καν. (ΕΕ) 508/2014).</p>			
Θεματική Κατεύθυνση που εξυπηρετείται			
Αειφόρος ανάπτυξη αλιευτικών περιοχών.			
Χρηματοδοτικά στοιχεία			
	Ποσό (€)	Ποσοστό (%) σε επίπεδο μέτρου	Ποσοστό (%) σε επίπεδο Προγράμματος
Συνολικός Προϋπολογισμός	200.000,00	6,36%	5,07%
Δημόσια Δαπάνη	100.000,00	5,12%	3,64%
Κοινοτική Συμμετοχή	85.000,00	-	-
Εθνική Συμμετοχή	15.000,00	-	-
Ιδιωτική Συμμετοχή	100.000,00	8,38%	8,38%
Περιοχή Εφαρμογής			
Η Δράση αφορά στο σύνολο της περιοχής εφαρμογής LEADER ΕΠΑΛΘ.			
Εν δυνάμει δικαιούχοι			
Πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις κατά την έννοια της σύστασης 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής (φυσικά και νομικά πρόσωπα, αλιείς και μη αλιείς).			
Αρχές κριτηρίων επιλογής	Τα κριτήρια επιλογής θα προσδιορισθούν κατά την Πρόσκληση.		

Μέτρο 4.3

Τίτλος Δράσης	Διαπεριφερειακή Συνεργασία: «Αλιευτικός Τουρισμός»
Κωδικός Δράσης	4.3.1
ΕΔΕΤ	ΕΤΘΑ
Νομική βάση	Άρθρο 63 Καν. (ΕΕ) 508/2014
Αναλυτική Περιγραφή Δράσης	
<p>Αντικείμενο και στόχοι της συνεργασίας: Το σχέδιο αφορά σε μια διατοπική συνεργασία μεταξύ τριών (3) ΟΤΔ με συντονιστή την Αναπτυξιακή Καβάλας. Οι αλιευτικές περιοχές Καβάλας, Μεσαράς και Αχαΐας βρίσκονται μέσα ή κοντά σε κέντρα με σημαντική τουριστική ανάπτυξη (π.χ. ελκυστικές παράκτιες πόλεις ή και τουριστικοί προορισμοί Κρήτης – Θάσου – Αχαΐας) χωρίς, ωστόσο, όλα τα οφέλη της ανάπτυξης αυτής να φτάνουν πάντα μέχρι τις αλιευτικές κοινότητες και τους παράκτιους αλιείς. Ενώ η ανάπτυξη του τουρισμού και στις τρεις περιοχές θα μπορούσε να συνδράμει στην ενίσχυση την οικονομική κατάσταση και την βιωσιμότητα του επαγγέλματος των αλιέων, αντίθετα με την σημερινή της δομή συμβάλλει και στις τρεις περιοχές στην περιθωριοποίηση και απομόνωση των αλιέων.</p> <p>Η εν λόγω συνεργασία έχει ως κύριο αντικείμενο τη δημιουργία ενός πλαισίου ανάπτυξης αλιευτικού τουρισμού και άλλων συμπληρωματικών δραστηριοτήτων που θα ενισχύσουν αφενός την συμπληρωματικότητα του αλιευτικού εισοδήματος των παράκτιων αλιέων, αλλά και θα δημιουργήσουν το πλαίσιο εμπλουτισμού και ενίσχυσης της τουριστικής προσφοράς των εν λόγω αλιευτικών περιοχών.</p> <p>Συντονιστής εταίρος: Αναπτυξιακή Καβάλας</p> <p>Ενδεικτικές ενέργειες:</p> <ol style="list-style-type: none"> Μελέτη βιωσιμότητας και οργάνωσης δραστηριοτήτων αλιευτικού και παράκτιου τουρισμού <ul style="list-style-type: none"> Μελέτη ανάπτυξης περιηγητικών θαλάσσιων διαδρομών αλιευτικού τουρισμού και ανάδειξης της αλιευτικής ιστορίας, σε συνεργασία με τους παράκτιους αλιείς. Εξατομικευμένα master plan για τους ενδιαφερόμενους αλιείς για την διενέργεια αλιευτικού τουρισμού σε συνεργασία με ναυπηγούς και συμβούλους επιχειρήσεων. Οργάνωση και προώθηση τουριστικού προϊόντος (marketing plan) για αλιευτικό / παράκτιο τουρισμό. Επιμόρφωση και δια βίου εκπαίδευση σε βασικούς τομείς τουριστικής επιχειρηματικότητας όπως ξένη γλώσσα, λογιστικά, σύγχρονες ΤΠΕ, τουριστικό marketing και πρώτες βοήθειες στο θέμα της σύνδεσης της αλιείας με τον τουρισμό και σχετικές ανταλλαγές εμπειριών Ψηφιακή διάχυση πληροφοριών σχετικά με τις δραστηριότητες του αλιευτικού τουρισμού και λοιπές ψηφιακές εφαρμογές. Δημοσιότητα – Προβολή τουριστικού προϊόντος: <ul style="list-style-type: none"> Εκδόσεις Ιστοσελίδα Συμμετοχή σε εκθέσεις Καταχωρήσεις σε εξειδικευμένα περιοδικά Δικτύωση και διασύνδεση των αλιευτικών συλλόγων των Παράκτιων των περιοχών με τουριστικούς πράκτορες Συντονισμός σχεδίου συνεργασίας και διάχυση αποτελεσμάτων <p>Το εταιρικό σχήμα αποτελείται (κατ' αρχάς) από τρεις (3) ΟΤΔ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΚΑΒΑΛΑΣ (συντονίστρια ΟΤΔ), ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ και ΑΧΑΪΑ-ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ Α.Ε. <p>Προβλεπόμενος τρόπος εφαρμογής του σχεδίου συνεργασίας: Το σχέδιο συνεργασίας προβλέπεται να εφαρμοστεί σε όλες τις περιοχές παρέμβασης και για την καλύτερη υλοποίησή του προβλέπονται ενδεικτικά τα εξής:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ 1^η συνάντηση εργασίας (αμέσως μετά την έγκριση των σχεδίων): οριστικοποίηση δράσεων με την ενεργή συμμετοχή των κοινωνικών και τοπικών φορέων. ✓ Συναντήσεις σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο για την οργάνωση των δράσεων, με ευθύνη του συντονιστή ✓ Δράσεις δημοσιότητας – ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης με απώτερο στόχο την εμπλοκή του τοπικού πληθυσμού και φορέων της περιοχής. 	
Θεματική Κατεύθυνση που εξυπηρετείται	

Αειφόρος ανάπτυξη αλιευτικών περιοχών.			
Χρηματοδοτικά στοιχεία			
	Ποσό (€)	Ποσοστό (%) σε επίπεδο μέτρου	Ποσοστό (%) σε επίπεδο Προγράμματος
Συνολικός προϋπολογισμός	55.000,00	61,54%	1,39%
Δημόσια Δαπάνη	55.000,00	61,54%	2,00%
Κοινοτική Συμμετοχή	46.750,00	-	-
Εθνική Συμμετοχή	8.250,00	-	-
Ιδιωτική Συμμετοχή	0,00	0,00 %	0,00 %
Περιοχή Εφαρμογής			
<p>Οι περιοχές παρέμβασης των ΟΤΔ που συμμετέχουν στο σχέδιο συνεργασίας. Για την εξυπηρέτηση των στόχων του Προγράμματος, της αναπτυξιακής στρατηγικής για την περιοχή και της πορείας υλοποίησης και αποτελεσμάτων του Προγράμματος, η ΟΤΔ δύναται να υλοποιήσει άυλες ενέργειες -εκδηλώσεις προβολής του Προγράμματος, οι οποίες θα πραγματοποιηθούν σε κομβικά σημεία εκτός περιοχής παρέμβασης, με τη συμμετοχή και τη συνεργασία επαγγελματικών οργανώσεων και Φορέων του Νομού. Σημειώνεται ότι ως κομβικά σημεία (εκτός περιοχής παρέμβασης) του Τοπικού Προγράμματος, ορίζονται τα αστικά κέντρα της Πάτρας, του Αιγίου, της Κάτω Αχαΐας και των Καλαβρύτων. Η υλοποίηση συγκεκριμένων παρεμβάσεων στα προτεινόμενα κομβικά σημεία (δεδομένου ότι αυτά αποτελούν σημαντικούς πόλους ανάπτυξης της περιοχής και πόλους έλξης επισκεπτών), θα εξυπηρετήσει την περιοχή παρέμβασης του Τοπικού Προγράμματος (δράσεις προβολής – προώθησης, δικτύωσης).</p>			
Εν δυνάμει δικαιούχοι			
<p>ΟΤΔ ΑΧΑΪΑ – ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ Α.Ε. Το εταιρικό σχήμα της συνεργασίας θα οριστικοποιηθεί μετά τις εγκρίσεις των αναμορφωμένων Τοπικών Προγραμμάτων σε εθνικό επίπεδο.</p>			
Αρχές κριτηρίων επιλογής	Τα κριτήρια επιλογής θα προσδιορισθούν κατά την Πρόσκληση.		

Τίτλος Δράσης	Διακρατική Συνεργασία: Ζωή στους Υγροβιότοπους (Wetland Life)		
Κωδικός Δράσης	4.3.2		
ΕΔΕΤ	ΕΤΘΑ		
Νομική βάση	Άρθρο 63 Καν. (ΕΕ) 508/2014		
Αναλυτική Περιγραφή Δράσης			
Αντικείμενο και στόχοι συνεργασίας:			
<p>Οι προστατευόμενες περιοχές προβλέπονται από την εθνική, ευρωπαϊκή και διεθνή νομοθεσία και δημιουργούν ένα δίκτυο προστασίας για την βιοποικιλότητα της χώρας μας, φιλοξενώντας τα πλέον μοναδικά, ευαίσθητα και πολύτιμα στοιχεία του φυσικού μας πλούτου. Το Σχέδιο Διακρατικής Συνεργασίας στοχεύει στη δικτύωση προστατευόμενων περιοχών, από τη συνθήκη Ramsar και το Δίκτυο NATURA 2000, με απώτερο σκοπό την ανάπτυξη των προστατευόμενων περιοχών, μέσω δραστηριοτήτων ποιοτικού τουρισμού.</p> <p>Αναζήτηση εταίρων: Έχει πραγματοποιηθεί. Για συμμετοχή στο εταιρικό σχήμα της συνεργασίας έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον οι κάτωθι ΟΤΔ Αλιείας: Αιτωλική Αναπτυξιακή, ΑΧΑΪΑ Αναπτυξιακή Α.Ε., Αναπτυξιακή Ολυμπίας, Αναπτυξιακή Νοτίου Ηπείρου – Αμβρακικού, Αναπτυξιακή Ροδόπης, Τριχωνίδα Αναπτυξιακή, Αναπτυξιακή Καβάλας, FLAG Braila (Ρουμανία). Το συντονισμό του ΣΔΣ έχει συμφωνηθεί να αναλάβει η Αιτωλική Αναπτυξιακή ΑΕ ΟΤΑ.</p> <p>Ενδεικτικές ενέργειες:</p> <p>α) Προπαρασκευαστική φάση (συναντήσεις εταίρων και προετοιμασία υλοποίησης), β) Καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης και έκδοση οδηγού με τις προστατευόμενες περιοχές, στον οποίο θα αναφέρονται η ιστορία και μορφολογία τους, η χλωρίδα και πανίδα, τα είδη που διαχειμάζουν, η ποιότητα των νερών, οι διαδρομές που υπάρχουν, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν κλπ., γ) Εκπόνηση και παραγωγή οδηγού με τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, που αναπτύσσονται ή που μπορούν να αναπτυχθούν, δ) Καταγραφή της αλιευτικής δραστηριότητας, που συντελείται στις περιοχές, ο τρόπος αλίευσης και τα αλιεύματα που παράγονται, καθώς και τα υποπροϊόντα τους, ε) Οδηγός διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών (τεχνογνωσία και εμπειρία, που θα παράσχει ο διακρατικός εταίρος), ώστε να γίνουν πιο ελκυστικές από το τουριστικό κοινό, στ) Δικτύωση μεταξύ των παραγόντων, που δραστηριοποιούνται στις λιμνοθάλασσες, ζ) Αξιοποίηση ΤΠΕ για την προβολή των λιμνοθαλασσών, η) Σήμανση με πινακίδες περιβαλλοντικής ερμηνείας, θ) Χάραξη διαδρομών και έκδοση ενημερωτικού υλικού για ΑμΕΑ και ι) Συντονισμός και διαχείριση.</p> <p>Προβλεπόμενος τρόπος εφαρμογής ΣΔΣ:</p> <p>α) προπαρασκευαστική φάση για την οριστικοποίηση και εξειδίκευση των δράσεων, β) υπογραφή πρωτοκόλλου συνεργασίας, στο οποίο θα περιγράφονται οι δράσεις, οι συμβαλλόμενοι, ο σκοπός, τα αναμενόμενα αποτελέσματα, οι υποχρεώσεις κάθε εταίρου, ο τρόπος συντονισμού και οργάνωσης, γ) σύσταση Κοινής Επιτροπής Παρακολούθησης, δ) σύνταξη και υποβολή του ΣΔΣ, στην αρμόδια Υπηρεσία Διαχείρισης, προς έγκριση και ε) έναρξη υλοποίησης φυσικού και οικονομικού αντικειμένου.</p>			
Θεματική Κατεύθυνση που εξυπηρετείται			
Αειφόρος ανάπτυξη αλιευτικών περιοχών.			
Χρηματοδοτικά στοιχεία			
	Ποσό (€)	Ποσοστό (%) σε επίπεδο μέτρου	Ποσοστό (%) σε επίπεδο Προγράμματος
Συνολικός Προϋπολογισμός	34.375,00	38,46%	0,87%
Δημόσια Δαπάνη	34.375,00	38,46%	1,25%
Κοινοτική Συμμετοχή	29.218,75	-	-
Εθνική Συμμετοχή	5.156,25	-	-
Ιδιωτική Συμμετοχή	0,00	0,00 %	0,00 %
Περιοχή Εφαρμογής			
<p>Όλη η περιοχή εφαρμογής LEADER ΕΠΑΛΘ, που προστατεύεται από τη συνθήκη Ramsar ή το Δίκτυο NATURA 2000. Για την εξυπηρέτηση των στόχων του Προγράμματος, της αναπτυξιακής στρατηγικής για την περιοχή και της πορείας υλοποίησης και αποτελεσμάτων του Προγράμματος, η ΟΤΔ δύναται να υλοποιήσει άυλες ενέργειες -εκδηλώσεις προβολής του Προγράμματος, οι οποίες θα πραγματοποιηθούν σε κομβικά σημεία εκτός περιοχής παρέμβασης, με τη συμμετοχή και τη συνεργασία επαγγελματιών οργανώσεων και Φορέων του Νομού. Σημειώνεται ότι ως κομβικά σημεία (εκτός περιοχής παρέμβασης) του Τοπικού Προγράμματος, ορίζονται τα αστικά κέντρα της Πάτρας, του Αιγίου, της Κάτω Αχαΐας και των Καλαβρύτων. Η υλοποίηση συγκεκριμένων παρεμβάσεων στα προτεινόμενα κομβικά σημεία (δεδομένου ότι αυτά αποτελούν σημαντικούς πόλους ανάπτυξης της περιοχής και πόλους έλξης επισκεπτών), θα εξυπηρετήσει την περιοχή παρέμβασης του Τοπικού Προγράμματος (δράσεις προβολής – προώθησης, δικτύωσης).</p>			

Εν δυνάμει δικαιούχοι

ΟΤΔ ΑΧΑΪΑ – ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ Α.Ε.

Το εταιρικό σχήμα της συνεργασίας θα οριστικοποιηθεί μετά τις εγκρίσεις των αναμορφωμένων Τοπικών Προγραμμάτων σε εθνικό επίπεδο.

Αρχές κριτηρίων επιλογής

Τα κριτήρια επιλογής θα προσδιορισθούν κατά την Πρόσκληση.

Μέτρο 4.4

Τίτλος Δράσης	Δαπάνες λειτουργίας και συντονισμού		
Κωδικός Δράσης	4.4 (ΜΕΤΡΟ)		
ΕΔΕΤ	ΕΤΘΑ		
Νομική βάση	Άρθρο 62 Καν. (ΕΕ) 508/2014, Καν. (ΕΕ) 1014/2014, Άρθρο 35 Καν. (ΕΕ) 1303/2013		
Αναλυτική Περιγραφή Δράσης			
<p>Το μέτρο περιλαμβάνει τις απαιτούμενες ενέργειες και διαδικασίες που στοχεύουν στη στήριξη της ΟΤΔ ΑΧΑΪΑ-ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ Α.Ε. για την υλοποίηση του προγράμματος τοπικής αναπτυξιακής στρατηγικής.</p> <p>Αναλυτικότερα, περιλαμβάνονται δαπάνες που σχετίζονται με:</p> <p>α) λειτουργικά έξοδα που συνδέονται με τη διαχείριση της υλοποίησης της στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων και συνίσταται σε λειτουργικές δαπάνες, δαπάνες προσωπικού (συμπεριλαμβανομένων εξόδων μετακίνησης), δαπάνες κατάρτισης, δαπάνες που συνδέονται με τις δημόσιες σχέσεις, χρηματοοικονομικές δαπάνες, καθώς και δαπάνες που συνδέονται με την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της στρατηγικής.</p> <p>β) συντονισμό της στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία κοινοτήτων ώστε να διευκολυνθεί η ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των ενδιαφερομένων για την παροχή πληροφοριών και την προώθηση της στρατηγικής και για την ενθάρρυνση δυνάμει δικαιούχων να αναπτύξουν εργασίες και να προετοιμάσουν αιτήσεις.</p>			
Θεματική Κατεύθυνση που εξυπηρετείται			
Αειφόρος ανάπτυξη αλιευτικών περιοχών.			
Χρηματοδοτικά στοιχεία			
	Ποσό (€)	Ποσοστό (%) σε επίπεδο μέτρου	Ποσοστό (%) σε επίπεδο Προγράμματος
Συνολικός Προϋπολογισμός	687.500,00	100%	17,43%
Δημόσια Δαπάνη	687.500,00	100%	25,00%
Κοινοτική Συμμετοχή	584.375,00	-	-
Εθνική Συμμετοχή	103.125,00	-	-
Ιδιωτική Συμμετοχή	0,00	0,00 %	0,00 %
Περιοχή Εφαρμογής			
<p>Η Δράση αφορά στο σύνολο της περιοχής εφαρμογής LEADER ΕΠΑΛΘ.</p> <p>Για την εξυπηρέτηση των στόχων του Προγράμματος, της αναπτυξιακής στρατηγικής για την περιοχή και της πορείας υλοποίησης και αποτελεσμάτων του Προγράμματος, η ΟΤΔ δύναται να υλοποιήσει άυλες ενέργειες - εκδηλώσεις προβολής του Προγράμματος, οι οποίες θα πραγματοποιηθούν σε κομβικά σημεία εκτός περιοχής παρέμβασης, με τη συμμετοχή και τη συνεργασία επαγγελματιών οργανώσεων και Φορέων του Νομού. Σημειώνεται ότι ως κομβικά σημεία (εκτός περιοχής παρέμβασης) του Τοπικού Προγράμματος, ορίζονται τα αστικά κέντρα της Πάτρας, του Αιγίου, της Κάτω Αχαΐας και των Καλαβρύτων. Η υλοποίηση συγκεκριμένων παρεμβάσεων στα προτεινόμενα κομβικά σημεία (δεδομένου ότι αυτά αποτελούν σημαντικούς πόλους ανάπτυξης της περιοχής και πόλους έλξης επισκεπτών), θα εξυπηρετήσει την περιοχή παρέμβασης του Τοπικού Προγράμματος (δράσεις προβολής – προώθησης, δικτύωσης).</p>			
Εν δυνάμει δικαιούχοι			
ΟΤΔ ΑΧΑΪΑ – ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ Α.Ε.			
Αρχές κριτηρίων επιλογής	Δεν εφαρμόζεται.		

5. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΜΕΤΡΟΥ	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΣΥΝ. ΚΟΣΤΟΣ	ΔΗΜ. ΔΑΠ.	ΚΟΙΝ. ΣΥΜΜ.	ΕΘΝ. ΣΥΜΜ.	ΙΔΙΩΤ. ΣΥΜΜ.
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 4 «ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ» ΕΠΑΛΘ 2014 - 2020						
Υλοποίηση προπαρασκευαστικών ενεργειών	4.1	21.672,00 €	21.672,00 €	18.421,20 €	3.250,80 €	0,00 €
Εφαρμογή Τοπικής Ανάπτυξης με την Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων	4.2	3.144.703,00 €	1.951.453,00 €	1.658.735,05 €	292.717,95 €	1.193.250,00 €
Έργα Συνεργασίας	4.3	89.375,00 €	89.375,00 €	75.968,75 €	13.406,25 €	0,00 €
Δαπάνες Λειτουργίας και Συντονισμού	4.4	687.500,00 €	687.500,00 €	584.375,00 €	103.125,00 €	0,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΑΛΘ 2014 - 2020		3.943.250,00 €	2.750.000,00 €	2.337.500,00 €	412.500,00 €	1.193.250,00 €

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΒΑΡΥΤΗΤΑ

	ΚΩΔΙΚΟΣ			
	4.1	4.2	4.3	4.4
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 4 ΕΠΑΛΘ 2014 – 2020				
Συνολικό κόστος Μέτρου	21.672,00 €	3.144.703,00 €	89.375,00 €	687.500,00 €
Ποσοστό % συν. κόστους Μέτρου επί του συν. κόστους της στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης	0,55%	79,75%	2,27%	17,43%
Δημόσια Δαπάνη Μέτρου	21.672,00 €	1.951.453,00 €	89.375,00 €	687.500,00 €
Ποσοστό % δημόσιας δαπάνης μέτρου επί της δημόσιας δαπάνης της στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης	0,79%	70,96%	3,25%	25,00%
Κοινοτική Συμμετοχή Μέτρου	18.421,20 €	1.658.735,05 €	75.968,75 €	584.375,00 €
Ποσοστό % Κοινοτικής Συμμετοχής μέτρου επί της Κοινοτικής Συμμετοχής της στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης	0,79%	70,96%	3,25%	25,00%

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑ ΕΤΟΣ (ΕΤΗΣΙΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ)

ΤΙΤΛΟΣ ΥΠΟΜΕΤΡΟΥ	ΚΩΔΙΚΟΣ	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 4 ΕΠΑΛΘ 2014 - 2020										
Υλοποίηση προπαρασκευαστικών ενεργειών	4.1			21.672,00 €						
Εφαρμογή Τοπικής Ανάπτυξης με την Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων	4.2						195.145,30 €	585.435,90 €	585.435,90 €	585.435,90 €
Έργα Συνεργασίας	4.3						4.468,75 €	22.343,75 €	35.750,00 €	26.812,50 €
Δαπάνες Λειτουργίας και Συντονισμού	4.4		17.500,00 €	95.700,00 €	95.700,00 €	95.700,00 €	95.700,00 €	95.700,00 €	95.700,00 €	95.800,00 €
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ		0,00 €	17.500,00 €	95.700,00 €	95.700,00 €	95.700,00 €	295.314,05 €	703.479,65 €	716.885,90 €	708.048,40 €

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑ ΜΕΤΡΟ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗ (ΕΤΘΑ)

ΚΩΔ.	ΜΕΤΡΟ - ΔΡΑΣΗ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ		ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ		ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ		ΙΔΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	
			Ποσό	%	Ποσό	%	Ποσό	%	Ποσό	%
4.1	Υλοποίηση προπαρασκευαστικών ενεργειών	21.672,00 €	21.672,00 €	100,00%	18.421,20 €	85,00%	3.250,80 €	15,00%	0,00 €	0,00%
4.1	ΣΥΝΟΛΟ	21.672,00 €	21.672,00 €	100,00%	18.421,20 €	85,00%	3.250,80 €	15,00%	0,00 €	0,00%
4.2.1	Έργα δημόσιου χαρακτήρα για την αειφόρο ανάπτυξη των αλιευτικών περιοχών	710.203,00 €	710.203,00 €	100,00%	603.672,55 €	85,00%	106.530,45 €	15,00%	0,00 €	0,00%
4.2.2	Έργα ιδιωτικού χαρακτήρα (κρατικές ενισχύσεις)	2.234.500,00 €	1.141.250,00 €	51,07%	970.062,50 €	85,00%	171.187,50 €	15,00%	1.093.250,00 €	48,93%
4.2.3	Έργα ιδιωτικού χαρακτήρα για τη μεταποίηση και εμπορία αλιευτικών προϊόντων	200.000,00 €	100.000,00 €	50,00%	85.000,00 €	85,00%	15.000,00 €	15,00%	100.000,00 €	50,00%
4.2	ΣΥΝΟΛΟ	3.144.703,00 €	1.951.453,00 €	62,06%	1.658.735,05 €	85,00%	292.717,95 €	15,00%	1.193.250,00 €	37,94%
4.3.1	Έργα διαπεριφερειακής συνεργασίας	55.000,00 €	55.000,00 €	100,00%	46.750,00 €	85,00%	8.250,00 €	15,00%	0,00 €	0,00%
4.3.2	Έργα διακρατικής συνεργασίας	34.375,00 €	34.375,00 €	100,00%	29.218,75 €	85,00%	5.156,25 €	15,00%	0,00 €	0,00%
4.3	ΣΥΝΟΛΟ	89.375,00 €	89.375,00 €	100,00%	75.968,75 €	85,00%	13.406,25 €	15,00%	0,00 €	0,00%
4.4	Δαπάνες λειτουργίας και συντονισμού	687.500,00 €	687.500,00 €	100,00%	584.375,00 €	85,00%	103.125,00 €	15,00%	0,00 €	0,00%
4.4	ΣΥΝΟΛΟ	687.500,00 €	687.500,00 €	100,00%	584.375,00 €	85,00%	103.125,00 €	15,00%	0,00 €	0,00%
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ		3.943.250,00 €	2.750.000,00 €	69,74%	2.337.500,00 €	85,00%	412.500,00 €	15,00%	1.193.250,00 €	30,26%

6. ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗΣ

- Το τοπικό πρόγραμμα δεν κάνει χρήση του επικεφαλούς ταμείου. Ταμείο χρηματοδότησης των δράσεων που αναφέρονται στο ΕΠΑΛΘ είναι το ΕΤΘΑ.
- Η αναμορφωμένη πρόταση του Τοπικού Προγράμματος CLLD/LEADER Αλιείας ως περιεχόμενο δεν παρουσιάζει ουσιαστικές διαφορές με την αρχικά υποβληθείσα πρόταση. Συγκεκριμένα:
 - Πραγματοποιήθηκε ενοποίηση/ομαδοποίηση των αρχικών δράσεων, με βάση τις κατευθύνσεις της ΕΥΔ Ε.Π. Αλιείας & Θάλασσας. Οι αρχικά προτεινόμενες δράσεις περιέχονται και στην αναμορφωμένη πρόταση.
 - Όσον αφορά στους προϋπολογισμούς των δράσεων, ουσιαστικά έγινε αναλογική μείωση, με βάση την τελικά εγκεκριμένη Δημόσια Δαπάνη.
 - Για τα ιδιωτικά έργα που εμπíπτουν σε καθεστώς κρατικών ενισχύσεων, επιλέχθηκε η χρήση του Καν. (ΕΕ) 1470/2013 (De Minimis).
 - Ο αριθμός των προτεινόμενων έργων συνεργασίας παραμένει ως είχε αρχικά.
 - Προστέθηκε νέα θεματική κατεύθυνση «Αειφόρος ανάπτυξη αλιευτικών περιοχών» για το Τοπικό Πρόγραμμα CLLD/LEADER Αλιείας (ΕΤΘΑ), η οποία ουσιαστικά περιλαμβάνει το σύνολο των Θεματικών Κατευθύνσεων του αναμορφωμένου προγράμματος του ΠΑΑ.
- Σχετικά με τη δυνατότητα υπαγωγής «Υποδομών που μεγιστοποιούν τη συμμετοχή αλιείας/υδατοκαλλιέργειας στην βιώσιμη ανάπτυξη των περιοχών αλιείας και υδατοκαλλιέργειας» (οι οποίες προβλέπονται στο άρθρο 43 του Καν. 508/2014) στο πλαίσιο της Δράσης 4.2.1 «Έργα δημόσιου χαρακτήρα για την αειφόρο ανάπτυξη των αλιευτικών περιοχών», γίνεται χρήση του άρθρου 63 παρ. 2 του Κανονισμού. Η δυνατότητα υλοποίησης αντίστοιχων υποδομών σε τοπικό επίπεδο αιτιολογείται καθώς οι εν λόγω υποδομές θα αφορούν μικρά έργα, τοπικής εμβέλειας, τα οποία θα συμβάλλουν στη βελτίωση των υφιστάμενων υποδομών εξυπηρέτησης των τοπικών αλιέων, οι οποίες παρουσιάζουν σημαντική υστέρηση στην περιοχή εφαρμογής. Ενδεικτικά αναφέρεται η περίπτωση του λιμένα των Αλυκών (Κάτω Αχαΐας), ο οποίος τα τελευταία χρόνια αντιμετωπίζει σημαντικές ελλείψεις όσον αφορά τις υποδομές που παρέχει στους επαγγελματίες αλιείς της περιοχής, γεγονός το οποίο διαφάνηκε ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια των διαβουλεύσεων με τους τοπικούς φορείς. Η συγκεκριμένη κοινότητα αποτελεί τη σημαντικότερη αλιευτική κοινότητα της περιοχής παρέμβασης, καθώς εκεί καταγράφεται το 1/3 των επαγγελματιών αλιέων της περιοχής εφαρμογής του τοπικού προγράμματος.
- Δίνεται η δυνατότητα υπαγωγής στο Τοπικό Πρόγραμμα επενδύσεων αλιευτικού τουρισμού (προβλέπονται και στο άρθρο 30 Καν. 508/2014), καθώς και μεταποίησης προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας (προβλέπονται και στο άρθρο 69 Καν. 508/2014), καθώς κρίνεται σκόπιμη η υλοποίησή τους σε τοπικό επίπεδο αφενός λόγω του μικρού μεγέθους των εν λόγω παρεμβάσεων και αφετέρου λόγω της τοπικής τους εμβέλειας.
- Όσον αφορά στους στρατηγικούς (ΣΣ) και τους ειδικούς στόχους (ΕΣ) της Τοπικής Στρατηγικής οι οποίοι αναλύονται στο Κεφάλαιο 3, αυτοί εμφανίζονται σε συσχέτιση τόσο με τις προτεινόμενες δράσεις του ΕΠΑΛΘ όσο και με το περιεχόμενο (υποδράσεις) του ΠΑΑ 2014-2020, για λόγους συνεκτικότητας των δύο προγραμμάτων και αποτύπωσης της ενιαίας Τοπικής Στρατηγικής CLLD/LEADER.